

Scinteia tineretului

Anul VII

Nr. 38 (313)

12 pagini — 3 lei

Simbătă

19 septembrie

1987

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

Tinerețe și dăruire revoluționară

Evenimente politice de o deosebită importanță pentru țara noastră, pentru întregul nostru popor au marcat puternic și semnificativ acest mijloc de septembrie datător, în egală măsură, de certitudine și de îndreptățite speranțe în viitorul luminos al națiunii noastre socialiste: vizita de lucru a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, împreună cu tovarăsa ELENA CEAUȘESCU, în județul Cluj, și participarea la deschiderea noului an de învățământ, și, vizita de lucru a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, împreună cu tovarăsa ELENA CEAUȘESCU, în județul Mureș.

Cuvintele de o excepțională însemnătate rostite de secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, la cele două mari adunări populare din municipiile Cluj-Napoca și, respectiv, Tîrgu Mureș reprezintă, fără îndoială, adevărate programe de muncă, de învățatură și acțiune revoluționară pentru toți oamenii școlii — elevi, studenți, profesori, cadre didactice universitare —, pentru întregul lîneret al țării, pentru fiecare fiu al acestui pămînt, indiferent de localitatea sau domeniul în care își desfășoară activitatea.

Noile vizite de lucru întreprinse de secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, împreună cu tovarăsa ELENA CEAUȘESCU, dialogul profund democratic cu oamenii muncii din industrie, agricultură, cercetare științifică și învățământ, marile adunări populare din cele două municipii-reședințe de județ s-au constituit în tot atîtea prilejuri sărbătorești pentru locuitorii acestor zone ale țării de a-și exprima, în deplină unitate, sentimentele de aleasă stimă și profundă prețuire față de conducătorul partidului și statului, dragostea și recunoștința pentru activitatea sa neobosită consacrată progresului necontenit al patriei, înfloririi armonioase a tuturor zonelor țării, bunăstării și fericirii întregului popor. Totodată, au fost reafirmate vibrantele simțăminte pe care tinăra generație le nutrește față de cel mai iubit fiu al națiunii, clitorul genial al noilor noastre destine de libertate și demnitate, secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, pentru grija sa statornică acordată înfloririi învățămîntului românesc, ridicării nivelului calitativ al procesului instructiv-educativ, în vederea formării de cadre cu o temeinică pregătire politică și profesională, constructori de nădejde ai socialismului și comunismului.

Înlăptuirea marilor obiective de dezvoltare multilaterală a patriei, ale revoluției științifice și tehnice, precum și ale noii revoluții agrare din țara noastră presupune oameni cu înaltă competență, cu spirit de inițiativă, buni cunoscători ai profesiei, dar și posesori ai celor mai înaintate cunoștințe din toate domeniile, ai cuceririlor reprezentative ale cunoașterii umane. Tocmai de aceea, școlii de toate gradele li revine misiunea de cea mai mare importanță pentru însuși viitorul patriei de a pregăti și forma muncitori, specialiști, cercetători cu o pregătire complexă, multilaterală, în deplin consens cu exigențele actuale și de perspectivă. În acest sens, sint pe deplin edificatoare înflăcăratele cuvinte adresate de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU studenților și elevilor din întregul nostru învățămînt: „Învățați, învățați și iar învățați! Nu pregetați pentru a vă însuși cele mai noi cuceriri ale științei, ale cunoașterii umane din toate domeniile, de activitate. Numai așa veți putea deveni oameni cu o înaltă conștiință revoluționară și cu o înaltă capacitate de activitate în toate domeniile, numai așa veți putea deveni buni cetățeni ai României socialiste, constructori conștienți ai socialismului și comunismului! Numai pe această bază va fi asigurat viitorul de aur al României — comunismul!”.

Marea sărbătoare a tuturor elevilor, studenților și cadrelor didactice — deschiderea noului an de învățământ, în prezența tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, a tovarășei ELENA CEAUȘESCU, cei mai apropiați prieteni și îndrumători ai tinerei generații — a marcat, în mod sărbătorește, debutul unei noi etape de muncă intensă, de dăruire revoluționară a întregului tineret studios pentru transpunerea neabătută în practică, în viața de fiecare zi, a marilor comandamente ale învățămîntului românesc de toate gradele, relevînd, în același timp, hotărîrea nestrămătată a tuturor celor ce se află pe băncile școlii, în amfiteatre și laboratoare de a face totul, de a nu precupeți nici un efort în nobila și atât de necesară muncă de formare multilaterală, de autoedificare a personalității în conformitate cu normele, valorile și exigențele fundamentale ale civilizației socialiste. Tutozor acestora li se adaugă, într-o admirabilă unitate de cuget și voință, toți oamenii muncii, întregul popor, al cărui uriaș etan constructiv adaugă, zi de zi, noi și noi străluciri chipului luminos al scumpei noastre patrii — Republica Socialistă România.

SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC

Număr ilustrat cu lucrări de Marcel Olinescu

În acest număr

O convorbire cu Cella Delavrancea la rubrica Dialoguri neconvenționale sub titlul **Sint foarte legată de țara mea. Sint captivată, îndrăgostită de țara mea.** (pag. 3); Un articol consacrat de Simona Vărzaru marelui artist Marcel Olinescu (pag. 9); Emil Condurachi sau **vocația globalității** de Victor Neumann (pag. 10); Articole de Ioan Lazăr și Paul Antipă prilejuite de **Zilele culturii sovietice** (pag. 5, 9); Versuri și proză de Doina Uricariu, **George Popescu**, Eugen Mihăescu (pag. 6-7); Articole critice despre apariții editoriale recente de Victor Atanasiu, Constantin Sorescu, Ioan Holban, Valeriu Bărgău, Nistor Tănăsescu (pag. 2, 4, 5).

Cartea de recitare

Un clasic eretic: Dan Botta

Cea mai izbitoare componentă a poeziei lui Dan Botta e atracția spre clasicism. Un clasicism înțeles într-un chip de integrare spirituală prin geografie, adică prin mijlocirea citorva „idei clare — concepte ale Mediteranei: rațiune, armonie, imperium”. Pentru a se ajunge la ardența unei aspirații posesive, la un miraj pasional al absolutului formal: „Din studii formelor, din abstragerea lor, din căutarea unei forme tot mai limpezi, mai generale, artiștii Mediteranei au desprins ideea unei forme a formelor — absolutul plastic al lumii. În concepția lor universală e posedat de un dor sensual, de pasiunea de a se eufrinde”. Rădăcinile antice ale unei atari concepții sint date de pitagoreica muzică a sferelor și mai cu seamă de mitul

platonician, conform căruia în „umbra frumuseții pure, străbate memoria lumii de dincolo”. Tînta poetului ar fi o „Palmyra spirituală”, adică, în același stil exultant, „o regiune de diamant, o zonă de constanțe și pure precizii. Unde timpul să nu incică și spațiul să fie dizolvat”. Postulîndu-se poezia ca un „act rațional și lucid, ca un act de măiestrie”, inspirația e respinsă în temeiul tezei lui Platon, după care ar fi „un fenomen orpheic, demoniac, impur”. Gestul utopic-administrativ al autorului **Dialogurilor** e salutat cu o vădită satisfacție (asocierea extazului cu o cruzime a delimitării, ca un aspect al autorității transindividuale): „De aceea el a îndepărtat din republica sa ideea-lă pe lirici și pe muzicieni, cari sint posesorii lui Dionysos,

posesorii delirului. Și altădată, pentru a face cuvîntul mai prielnic gîndului, el alungă din **Symposion** pe cîntăreții din flaut, fiindcă aceștia sint, ca muzicieni, dăunători prosperității rațiunii, valorilor pure, noțiunilor transparente. El acceptă în statul său numai artele majore, artele rațiunii, modul doric al formelor”. Acest „mod doric”, în care Nietzsche vedea pecelea rigid majestuoasă a apolinicului, opusă turmentării și dezordinii dionisiace, e adoptat, de altminteri, ca un prototip de către autorul **Eulaliilor**, ce slăvește „dorice(le), prudente forme”. (**Proemiu**). În genere, ampla armătură teoretică cu care poetul își însotește producția lirică răspunde condiției puse de Paul Valéry clasicului: „scriitor ce poartă în el un critic pe care îl asociază în mod întîm la lucrările lui”.

Impozanta fațădă clasică e însă de cel puțin două ori suspectă. În primul rînd, deoarece

GHEORGHE GRIGURCU

(Continuare în pag. a V-a)

Un jurnal romanesc*)

Un fermecător roman epistolar, în fapt, un jurnal romanesc este ultima carte a lui Costache Olăreanu, care face parte dintr-o serie romanescă începută în 1979 cu *Ucenic la clasic și continuată cu Ficțiune și infanterie* (1980), *Fals manual de petrecere a călătoriei* (1982), *Avionul de hirtie* (1983), *Cvintetul melancoliei* (1984), *Cu cărțile pe iarbă* (1986). Ca și Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu, Alexandru George și Tudor Topa, Costache Olăreanu extrage materia cărților sale din substanța ce se închide în cercul eului, în „istoria” acestuia, afirmând perfectă identitate dintre faptul existențial și cel scriptural: cită viața, alina literatura. Modalitățile, procedeele și strategiile narative din romanul lui Costache Olăreanu se circumscriu „programului” așa-numitei „Școli de la Tirgoviste”, conturând într-un plan mai general una dintre direcțiile esențiale ale evoluției vînstei postmoderne a prozei contemporane; jurnalul romanesc din *Dragoste cu vorbe și copaci* este un semn incontestabil al acestei etape din scrisul lui Costache Olăreanu și de pe traiectul dezvoltării epicii noastre.

Scrisorile pe care le expediază protagonistul romanului, deși fără reperi cronologice precise (anii se cunosc — 1947 și peste „trezeci și ceva de ani”, deci prin 1980 —, dar lipsesc luna, ziua, ora), sînt totuși cu exactitate datate prin acțiunea convergentă a oel puțin două elemente: este, mai întii, un raport „teoretic” între literatură și involuntar și intenționalitatea literară a textelor și un alt raport, pe care l-aș numi „existențial”, între vînstele ființei celui care scrie, dezvăluite prin scrisorile expediate în anii de limită. Primelor texte epistolare li se relevă un nivel de plasticitate (titlul însuși este „pictural”), specific primei vînsti a îndrăgostitului naiv, cu o gramatică nesigură, trimițînd scrisori înflăcărte unei oarecare (și fatale!) Lena; textele acestei perioade se subsumează literarității involuntare, fiind la fel de savuroase pe cit erau cele, cu alt conținut, desigur, din *Comisia specială* a lui Ion Iovan: „Ah Lena, tu ești ca o frînghe care mă leagă de Veastă. Azi de dimineață am căzut în fața casei tale dar nu m-a durut nimic. Am simțit în tot... jîndescrifabil, probabil, corpul mi de înepături ca atunci cînd bei sifon și îți simți limba cutremurată. Și cu un ietagan de mai despică în două și tot nimica n-ar fii. Azi merge spre tine bucăți să te caut. Al tău...”; personajul se află la vîrstă comparațiilor și a expresiei melodramatice, într-un fel intuitiv romantic, a sentimentului de *performativ stilistic*, mereu căutată de elevul amoretat de Lena, se realizează, probabil, în fraza „erați frumoasă și m-am ținut după tine ca un cine bătut de Uragan”. Sarcina literară a avioanelor de hirtie pe care le trimite tînărul stăpînit de pasiune crește direct proporțional cu etapele evoluției sentimentului ce se îndreaptă inevitabil spre zona tuturor dezamăgirilor: dacă exuberanța iverste simplicitate, suferința dă profunzime textului, deplasîndu-i disonant, dar sigur, centrul de greutate și transformînd prin aceasta pe îndrăgostit în scriitor: cînd tînărul disperat „simulează” într-o scrisoare către infidela Lena un „destin blestemat”, expreata literară a stării se adîncește: personajul se inchipuie deja „ca un obelisc bătut de furtuni”. Episodul „Lena” se încheie brusc și irevocabil prin plecarea elevului cu familia într-un alt oras: dragostea „cu vorbe” a creat însă un scriitor care face o revistă ce se numește „Apollo”, apoi, „Orase de nikel”, scrie poezie „nikelistă” (datele acestea sînt perfect controlabile prin jurnalul lui Mircea Horia Simionescu, *Trei oglinzi*, cu care jurnalul romanesc al lui Costache Olăreanu comunică pe multe canale), stilul se limpezește, suferințele continuă dar apar și primele succese, datorate (fatalitate?) literaturii, elevul din clasa a VII-a arătînd cele dintii orgolii de scriitor „cunoscut în toată țara” cu poezia *Inceput de veac nou*, publicată în „Glasul armatei”.

Romanul lui Costache Olăreanu se constituie din două tipuri de scrisori, deosebite în funcție de destinatarul lor: cele adresate lui Pavelicu, prietenul rămas în orașul Lenei, sînt „sincere” la nivelul zero de literaritate, cu o intenționalitate însă de alt tip: lui Pavelicu îi trimite texte epistolare scriitorului, obiectivele declarate ale acestuia fiind de ordin teoretic: aici, „vorbele” desemnează opțiuni, proiecte literare, dezvăluind ceea ce aș numi permeabilitatea ideologică a vînstei: „Marii scriitori sînt depășiți, chiar Călinescu, care se ocupă de perioade prea vechi” etc. La aproape douăzeci de ani, protagonistul folosește abil două stiluri diferite pentru cei doi destinatari ai scrisorilor sale; fetelor le scrie înflăcărte, le trimite poezii și „descrieri de natură”, lui Pavelicu dezvăluindu-i-se „eroul” care gindește în stilul tovarășului Acioabăniței, conducătorul unor grupuri de tineri propagandisti:

„idealitatea” sentimentului erotic, ce se exprimă în scrisorile adresate Lenei, Lelioarei, Doamnei Căpitan, este trădată în celelalte epistole, trimise prietenului: într-un fel se rostește erosul și în altul ideologia: „Or, idealismul kantian — zice tînărul — a descurajat, prin fixarea unor limite de netrecut, încercările omului de a cunoaște. El (Kant) e pesimist, noi suntem optimiști. Consultă, în privința asta, *Anti-Dühring* și *Empiriocriticismul*. Am uitat să-ți mai sugerez ceva. Kant a asigurat primatul rațiunii practice, consfințind cu autoritatea lui religia, acel opium al popoarelor”. Optimistul din aceste scrisori este pesimistul din celelalte: cei doi destinatari, „codurile” și textele trimise lor funcționează în romanul lui Costache Olăreanu ca două oglinzi paralele în al căror unic focar se descoperă strategiile literare și, respectiv, cele sociale ale protagonistului.

Cercul epistolar se încheie în partea a doua a romanului peste „trezeci și ceva de ani”; scrisorile de atunci restituie acum „ființe care mai trăiesc”, pactul sincerității este, retrospectiv, denunțat, fiecare fapt „din viață” re-prezintă, în fond, un element „din carte”: destinatarii (reali?) ai scrisorilor sînt primii cititori (reali!) ai romanului. Scriitorul caută în primele texte care au deschis calea de trecere dinspre spațiul existențial în cel scriptural mecanismul, regulile ce au constituit literatura; personajul, aflat la altă vîrstă a creației, descoperă modul „lecturii” unui sărut, comuncie un „decalog” al romanului de dragoste și un model literar al iubirii: iată-l: „Am căuta deci, cu ajutorul unor aparente, să refacem tabloul (icobana, imaginea etc.) femeii ideale. Frînturile, cioburile întregului primordial sînt încercările noastre deperate de a regăsi mozaicul pierdut, risipit”. Cu aparențele din viață se reface „icoana” din carte; textele epistolare „Jucreează” cu o imagine ideală pe care autorul-personaj și-a creat-o prin „invieră” unor imagini materiale, provenind din memoria primei vînsti a îndrăgostitului de Lena. Nucleul complexului erotic este, mai întii, o amintire care, prin esența sa, păstrează un echilibru fragil între ceea ce este material, între ceea ce a fost vizibil și ceea ce este ideal, obiect al unei viziuni care aparține spiritului: cînd protagonistul constată că „un bun mijloc de a uita o iubire e de a scrie”, el trece, în fapt, de la chipul privit la „icoana” văzută, de la aparentă la esența ideală a imaginii, de la chipul la durată, din „viață” în „carte”: amintirea, cea de peste „trezeci și ceva de ani”, trecută prin filtrele succesive ale duratei, se transformă în ipoteze afective, devine adică literatură: „adevărul” vieții și „fictiunea” textului sînt convenții ce desemnează acest joc al chipului cu imaginea, dezvăluindu-și semnificația literară și tensiunea existențială în finalul romanului.

În *Dragoste cu vorbe și copaci*, Costache Olăreanu a scris una dintre cărțile sale fundamentale.

IOAN HOLBAN

*) Costache Olăreanu, *Dragoste cu vorbe și copaci*, Editura Cartea Românească,

O probă de culoare*)

Un poet ambițios mi se pare a fi Gellu Dorian. Poeme introductive este cu adevărat o probă de culoare, culori, o desfășurare de științe poetice, se constituie dintr-o „alergare” de cai în buiestru, o probă de virtuozitate din care nu e greu de aflat un drum poetic propriu, precum și primejdiiile de tot felul ce îi pîdesc pe poeții ambițioși: „Poesia e un acoperis alunecos, mina atinge / clapele pia-

nului pentru a lăsa o priveliste / cu fluturi dezbrăcînd florile de miros. Poesia / trece ca o doamnă distinsă, privind / trufașă învățătura ce-o lasă în urmă...” (Poesia, pag. 14).

Din cele trei cicluri ale cărții: exordiu, discursuri către prieteni și alfa/omega de departe cel mai unitar și mai reprezentativ este întiiul, în deschiderea căruia poetul, plecînd de la definiția lui Aristotel (și a să) „Poesia, corp viu”, începe numai apoi să cucerească metodic înălțimile și golurile ce se înfățișează spiritului neliniștit și însetat de filosofie: „...alături e liniștea cea crudă / a neliniștii, / alături e liniștea cea crudă a neliniștii, / e neliniștea în care se zidește / singele...” (Melancolia de prin apropiere, pag. 13).

Nu încapă nici o îndoială că poetul a „consumat” la umbra propriei conștiințe critice, în laboratorul său printre cărțile bibliotecii (inclusiv de filosofie) o serie de experiențe poetice care răzbat din cercul terorii ultimei aventuri lirice, celei căruia i-a îngăduit să-l arate cititorilor.

În „procesul” inițierii cuvintelor în poem / spre poem, Gellu Dorian nu-și face complexe de nici un fel, autoritatea de luare în stăpînire se exercită uneori de-a dreptul simbolistic: „O pată de sulf pe zăpadă, — ciocara stăgînd pe o creangă...” (pag. 22), iar alteori prin punerea în mișcare a clapelor pianului după partituri străvechi: „...acum poemul se scrie ca și cum s-ar dezvăla de scris poetul, / ca și cum metafora ar fi o imaginație a lui Homer despre zei...” (pag. 28).

Se mai cuvin semnalate următoarele poeme din ciclul întii: *Epistolă sau apropierea de clasic*, *În grădina cu maci*, *7 piese pentru clavicord* (minus cele care poartă numerele 3, 4, 5), *Între mîini și ochi*, *O elegie sau taina făuritorului de nauri*, *Viața mea*.

Cu excepția citorva poeme (*Tirgul lui Boteș*, *Elegie*, *cîntec trist*, *Ghiigăseș*, *Enkidu*, *O, tinerețe*, *Mereu*), cel de-al doilea ciclu discursuri către prieteni putea lipsi sau putea fi reorganizat, tonul fiind uneori declarativ, iar alteori sentimentul de a scrie scoate limba la cititori după ce străpunge invelișul poemului, precum în *Odă cuvintelor*: „Cuvintele sînt singurele perfecțiuni imateriale: / pe vers, pe revers / chipul celui ce trudește, atins / din cînd în cînd de eternitate, ca femeia cînd naște, / ca aerul cînd atinge gura ce-a găsit adevărul: — / sub ele viața mea se mirifică” (pag. 36).

Nu înțelegem de ce al treilea ciclu alfa/omega a fost despărțit de cel dintii, poemele regăsindu-se în mîntea cititorului, avînd același suflu original care îi reprezintă cel mai bine pe poet. Această atmosferă inițiativă provenind și dintr-o muzicalitate autarhică sub care intuim tonuri adînci, filosofice: „Ce dor mi se face cînd nu te ascult, / ceasul se lasă lichid pe perete; / beau în tăcere apa din lut — / aminarea e lungă, amară, cu sete, / Ochii tăi s-au lăsat impriviti de tăcere / pulsul meu ca un ceas a-nceput / să măsoare distanța care își cere / forma absolută a noului lut...” (Cîntec, pag. 50).

Așa se explică descoperirea de către cititor în finalul cărții a poemului *exordiu*, cel care numește întiiul ciclu conținat în mod firesc prin alfa/omega. Poezia lui Gellu Dorian trebuie urmărită cu atenție. E un poet pe cale a-și construi un univers liric propriu.

VALERIU BĂRGĂU

*) Gellu Dorian, *Poeme introductive*, Editura Junimea.

Două debuturi în poezie*)

Poeții, cu sau fără „carte de vizită”, chiar dacă sînt de vîrstă biologică apropiată, nu se provoacă niciodată explicit între ei. Poezia — ținta comună, de dimensiuni enorme — nu poate fi „atînsă” decît cu arme pe măsură (care-or fi ele?), la nivelul diversității acestora desfășurîndu-se disputa.

Ion Ianole, își etalează, în 47 de secvențe lirice, unele destinate inevitabilului duel, amină atacul pentru un moment mai prielnic, pînă atunci dialogînd oondescendent — dar dialogînd — cu muza. Vreau să spun că își păstrează, în felul acesta abil, dacă nu șansa unei victorii, măcar șansa resurecției: „— Afund de prăpastie, ești un drum!” (p. 8).

Ora de poezie a lui Ion Ianole, de cincizeci de minute, se întîmplă între *Punct și Imn*, sub supravegherea „inspectorilor” Ion Barbu și Șt. O. Iosif, ambii picotînd alternativ în ultima bancă: „În ram visul meu / repetă bătaia de aripi a mamei, / chemare prelungă-n alins perigeu / adie fecund din creștele palmei.” (*In ram*), „Una, linia răsfrîntă, / Se pogoară și se-avîntă, / Unul, cîntul, și încîntă, / Punct de trei întreg de soare, / Să coboare ca ninsoare / Pe pămînt de sfînt infrînt, / Zbor serafic de cuvînt / Dezlegînd cu legămint” (*Punct de trei*), respectiv *Vestmint*, *Repetă taine*, *Limită* ș.a.!

Cînd nu încearcă să flateze înaintemergătorii, poetul își slujește cauza onest, devine exemplar în *Tamă* („De vrei să-ți fie aurora veste / Să-mi dai ce e / Din ceea ce nu este. / Vor înflori miremele celeste, / De-mi dai ce e / Din ceea ce nu este. / Cum nu-mi ajung bătute creste, / Dă-mi, dar, ce e, / Din ceea ce nu este...”), *Fiul*, *QED*, *Apartenență*, *Lección neterminată*, *Despre convergența părerilor*, *Inefabil* („Priveam / pină seacă / riu / și ochii mei / se făceau / riu.”) — titluri-pilon ale construcției sale. În rest, lucruri frumoase spuse, versuri deus ex machina: „...te strig / ca învățătorul / ce a visat sămînță...”, „și jocuri învetează cînd nu-ți ajunge ploaia”, „Tata-n timp seamănă zei”, care ne instalează temporar în agrestul ialomitean.

Momentul avaturilor stilului fiind depășit prin această carte, lui Ion Ianole („regizor” al propriului „scenariu”) îi mai rămîne de scrutat, în viitoarele sale apariții pe piața literară, limpeziiul creației la care singur a străbătut.

Multă seninătate, adumbrită din cînd în cînd de un palid-amar „fum de țigară”, cit stă bine unei copioase întîlniri lirice, în *mequetetele* compuse de *Constantin Petcu* din Buzău.

Volumul în cauză — girat de Nicolae Ciobanu — reprezintă fățiș debutul unui poet cu mari penpențiuni către forma fixă, optimist funciar, fără laoune la nivelul exprimării — ceea ce-i conferă adevărată critică necesară evoluției ulterioare.

Poezia sa este un continuu dialog cu adresă feminină, de fapt o suită de replici galante la situații propuse — cu ritmicitatea capriciului — din penumbră. Poetul promite de fiecare dată cite ceva amozurilor sale materiale sau imateriale, dar condiționat și parcă în numele omnipotentei naturi: „noi iubito zăpadă vom fi orice-ar ninge / și de-acuma trăim și murim doar în flăcări de ger / numai noi vom porni înspre țărnul acesta / numai noi înspre cîmpul prelins pînă-n cer” (*Cîntînd dintr-o zăpadă*); „pină cînd vom zbura vom visa amîndoi / pină cînd vom uita de altare / pină cînd ce e alb se va stînge-n oboi / pină cînd o ninsoare va curge în mare”. Și tot așa „vom dormi vom visa vom visa într-o zi / că ne-ntoarcem din noi printre ploii în copii”, plasînd zarzări în Eden, căci „unde-va tu existi și nu miști nici un zimbet de rai” (*pe un plai*). Durerea, mascată discret, se răsfrînge tot în oniric: „iar acum te-am uitat voi fi sfînt / pină cînd peste gînd întuneric va ninge / într-o noapte în vis vei fi sfîntă / și în vis vom petrece o veșnică nuntă” (*o noapte de vis*).

Poemele celui de-al doilea ciclu al cărții, *Călător pe o stea*, sînt egale valoric celor cuprinse în *Zăpada din focuri* și aduc în plus noutatea versului liber. Mai sondează, în linia văzută, probabilitatea generalizării altruismului sau descriu siguranța identificării ontologice — în caz contrar: „dacă universal ar avea o singură stea / cu sînt aceea /... poate pe alocuri / întunericul va ceda / și va mai naște / și va / mai naște / iarăși / o stea” — poate, și gîndul, noi am putea, privește, superbe sărbători, prin gesturile noastre — tot atîtea reușite — trimite la Voiculescu cel din *Ultimele sonete inchipuite*... genul tutelar al scriitorilor buzoieni.

Constantin Petcu stă în așteptare și de alți editori, căroa li-l recomandăm călduros de pe acum.

NISTOR TĂNĂSESCU

*) Ion Ianole, *Iminenta provocare a inimii*; Constantin Petcu, *În așteptare*, Editura Litera.

Cella Delavrancea

„SÎNT FOARTE LEGATĂ DE ȚARA MEA. SÎNT CAPTIVATĂ, ÎNDRĂGOSTITĂ DE ȚARA MEA”

— Sărieți, stimată Cella Delavrancea, în articolul Amintiri, publicat în august 1912 în „Revista Fundațiilor”, emoționante cuvinte despre Bucureștii copilăriei dumneavoastră. Vă reamintiți? „Pe atunci Bucureștii era orașul salcimilor...”

— Bucureștii copilăriei mele era nu numai orașul salcimilor superbi, era și orașul birjelor cu trop sonor de cai și al flăscetelor care își cântau neostenite dorul la colțul de străzi, spre bucuria trecătorilor și veselia și entuziasmul copiilor. Erau atunci mulți copaci bătrini în fața caselor joase, purtându-și demni coroane bogate, grădinile erau mari și răcoase, cotropite de vegetație bogată.

— Cismigiu era frumos ca o duminică sufletească. Cind ne duceau părinții în Cismigiu, noi, fetițele, eram mindre, bucuroase. Lacul de aici ne încânta, ne minuna, nu ne mai săturam privindu-l. Era liniște, multă, automobilele încă nu apăruseră. Locuiam pe strada Polonă, la nr. 101, într-o casă cu odăi încăpătoare, unde se perindau în dese vizite la tata oameni politici, avocați și artiști.

— Aveți nostalgia orașului de odinioară?

— Nu, nu am nostalgia Bucureștilor de atunci, dar mă fermeca tropotul cailor, pe care îmi plăcea enorm să-l privesc. „Les chevaux galopent très bien”, spuneam, sau „Les chevaux sont superbes”. Muzica aceea inconfundabilă, ritmul ei nu le-am putut uita până azi.

— Ce cărți ați citit în acea oară? Cind v-ați așezat pentru prima dată la pian?

— O carte de povești care mă încânta la vînt de cinci ani și mă speria, în același timp, fiindcă descria ființe ciudate care zburau și care aveau puteri magice, era aceea care cuprindea basmele lui Ispirescu. Mi se citeau apoi diferite povești franțuzești. Îmi amintesc că tot atunci, tata ne citea din poeziile lui Eminescu atât de frumos, că-ntoddeauna plîngeam.

— M-am apropiat de pian, pentru prima dată, cind aveam trei ani și jumătate. Îți închipui că abia ajungeam cu creștetul la clape. M-a văzut deoia și a chemat-o pe mama: „Coniță, veniți să vedeți ce face fetița. S-a dus la pian și încearcă să cînte”. Era aceeași melodie pe care o cînta flăscnetarul ce trecea în fiecare zi pe la noi și căruia i se dădea, de fiecare dată, cite un leu, pentru efortul lui.

— Mama mi-a povestit că reușisem să reproduc prima frază perfect și în tempo. Lupăm pentru fraza a doua, cîntată foarte repede, ceea ce îmi incurca degetele, eu, așa cum am spus, fiind foarte mică, abia reușind să ating clapele.

— Tot mama mi-a spus că am fost un copil dificil, că țipam, plîngeam foarte des în primii ani de la naștere, dar că mă opream brusc ori de cite ori se cînta o Nocturnă de Chopin, care mă liniștea.

— Se cunoaște faptul că mama dumneavoastră, Maria Delavrancea, era o desăvîrșită pianistă.

— Mama era, într-adevăr, un om deosebit, de o inteligență excepțională, fiind prima femeie din țara noastră licențiată în matematică și filosofie. Provenea dintr-un neam de boieri moldoveni, ale căror rădăcini se întindeau pînă la epoca domniei lui Ștefan cel Mare, un anume Alexandru Lupășcu fiind vistiernic al marelui domnitor. Mică de talie, cu trăsături fine, distingîndu-se prin frumusețe și delicatețe, mama cînta admirabil la pian. Ar fi fost o mare artistă dacă în timpul tinereții ei familia i-ar fi permis să urce pe scenă. Ei îi datorase pasiunea mea pentru muzică, datorită ei destinul meu a urmat calea pe care o cunoașteți.

— Ce amintiri din copilărie păstrați încă vii în memorie?

— Mi-e greu să aleg din noianul de amintiri pe care le am din acei ani. Eram vioaie, foarte vioaie, foarte independentă. Mama era cea care impunea timpul casii, tata fiind extrem de ocupat. Cind venea el acasă, venea cu răsfațul. Dar uneori era foarte obosit. Atunci noi, cele patru fetițe, Margareta, Niculina, Henrieta și eu, ședeam liniștite, vorbeam pianissimo, nu mai cîntam la pian. Atmosfera casei era în general liniștită și distinsă, toți aveam cultul poliției, de la cel mai mic, pînă la cel mai mare. Mama era șeful de orchestră. Ea dirija tot ce se petrecea în familie, tata fiind absorbit de procesele de la tribunal și de virajul luptelor politice. Noi pricepeam, de la intrarea tatei în casă, privindu-i chipul pentru a vedea dacă sprincenele sînt ridicate sau căutîndu-i surisul, starea sa de spirit.

— E suficient să pronunțăm numele tatălui meu, Barbu Delavrancea, ca să-mi năvălească amintirile cu puterea unei Niagara, afirmați, de altminteri, cu prilejul unei evocări. Să vorbim în continuare despre omul Barbu Ștefănescu Delavrancea.

— Nu Ștefănescu. Tata n-a admis niciodată să i se spună Ștefănescu. El s-a născut Ștefan. Barbu Ștefan. Delavrancea era numele pe care scriitorul l-a găsit cind a început să scrie în jurnale.

— Ca om era minunat, minunat, deși de o nervozitate extremă. Dar nervozitatea lui cuprîdea un foarte mare spațiu de lucruri interesante. Și-l interesau, deopotrivă, probleme juridice, politice ori artistice. Desena așa de frumos, că Grigorescu, care l-a cunoscut și l-a apreciat foarte mult, i-a spus: „Nenișorule, lasă-te de avocatură. Vino cu mine, să stăm citeva luni la țară și te fac un mare pictor”. Tata dădea din umeri, pentru că nu se putea, era avocat, nu era un om bogat...

— De neuitat sînt succesele tatei la procesele în care pleda. De multe ori s-a întimplat să pledeze pînă la nouă noaptea, reușind achitarea celui pe care-l apăra. Mama aștepta nervoasă să vadă rezultatul și această neliniște, această înfrigurare, ne-o transmitea și nouă, copiilor. Cind sosea tata de la proces, trăsura era purtată pe brațe de oameni, așa de vene-

Totul, absolut totuși, în casa Cellei Delavrancea, de pe strada Mihai Eminescu, 151 (ferestrele înalte prin care pătrund frunzele atît de vii ale arborilor, biroul de lucru al scriitoarei, torsul antic grecesc de marmură așezat alături de pianul vechi care și azi nu-și află odihna cel puțin 4-5 ore pe zi), invită la călătorii fascinante în teri-

torii unde puritatea și strălucirea gîndului înalt și tineretea spiritului poartă însemnele eternității.

Căci clipele evocate au incrustat în marmura lor, cum ar spune criticul Șerban Cioculescu, „viața la puterea a doua”, Cella Delavrancea fiind, pe toată durata acestui dialog care a îmbrățișat nu mai puțin de patru cea-

suri, îngăduite cu înfinită bunăvoință de aceea care a fost numită de marea artistă „toiagul meu de bătrînețe”, poeta și romanciera Elena Balamaci, un interlocutor extraordinar, pe care orice autor de interviuri dorește să-l întâlnească cit mai des pe itinerarul său în spațiul atît de bogat în împliniri al culturii române de azi și de ieri.

— Oho! Aproape se luau de păr uneri. Dar prietenia lor era una curată ca lacrima, o prietenie de o viață, cum nu știu să mai fi existat în cultura română între doi creatori. Se cunoscuseră pe cind erau amîndoi conferențieri la un pension de fete. Bucuria și supărarea unuia erau și ale celuilalt. Îmi amintesc de vacanțele noastre la el, la Dragoslaveni, care era casa nevestei lui, pe un deal cu vîi de lingă Rimnicu-Sărat. Era o casă agreabilă, cu odăi spațioase, cu grădina mare, cu un cîmp frumos, cu pădure în preajmă. Era o atmosferă de distinsă prietenie, de frăție caldă. Pe mine Vlahuță mă poreclise Ciobănașul, probabil ca răspuns la o sugestie stîrnită de admirația unui tablou al lui Grigorescu.

— Deși au trecut atîta ani de atunci, parcă aud și azi glasul lui de o gravitate, de o rară expresivitate, șoptind poezia lui Mihai Eminescu care descrie amurgul Venetiei: „S-a stîns viața falniciei Venetii / N-auzi cîntări, nu vezi lumini de baluri, / Pe scări de marmură, prin vechi portaluri / Pătrunde luna, înalbind pereții”. Nicăieri, în nici o inimă de român, icoana sufletului eminescian nu era așa de vie ca în inima lui.

— Cine mai venea în casa dumneavoastră din București, în afară de Caragiale și Vlahuță?

— Mulți. Foarte mulți. Cel mai adînc ne impresionau însă vizitele lui Nicolae Grigorescu. Cind era anunțat Grigorescu la ușă, noi, copilele, înlemneam. Tata sărea, se repezea de la biroul său încercînd cu dosare de tot felul, străbătea salonul cu pianul, cu canapele și fotolii, apoi intra într-o încăpere foarte mare, ajungînd în citeva clipe la intrare. Grigorescu intra și tata îl săruta amîndouă miinile, una după alta.

— Grigorescu avea ceva de marmură în el, ceva distant, glacial. Era ca o tăcere care vorbește. Cind spunea ceva, rostea cuvintele rar, încet. Înainte să vorbească parcă-și pregătea glasul.

— Așa era Grigorescu, un om foarte rece, de o demnitate imperială. Intimida pe toată lumea. Era scund, dar foarte frumos, cu adevărat impunător. Cind ochii lui mari erau îndreptați înspre tine, încremeneai. Îți pierceau cuvintele.

— În 1907 primești Premiul I al Conservatorului din Paris. Tatăl dumneavoastră, mai mult decît fericit, mărturisește într-o scrisoare: „Am citit și citețesc: „Cella Delavrancea, premier prix” în ziarele franceze și mi se pare că nu văd bine”. Care a fost drumul pe care l-ați parcurs pînă la acest important premiu?

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Am absolvit Conservatorul din București cu premiul I. Profesorul Wachman,

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

— Mama a vogheat asupra mea tot timpul, mi-a îndrumat, incurajată de tata, studiile muzicale. Tata venea deseori și asculta la ușă cind făceam game. „Cind vrei să-ți întărești sufletul — îmi spunea el — să lucrezi sonate de Beethoven”.

Lecturi complementare

În *Apă vie, apă moartă*, Marin Sorescu își rupe de pe suflet pansamentul protector al jovialității, expunându-l, cum n-a făcut-o niciodată mai înainte, întemperiilor de tot felul, imediate și universale. Clinchetele risului care ascundea drama în interstițiile sale sonore se risipesc, programată să submineze plinsul ori să-l aciduleze, ironia îl înteește, iar melancolia, divizibilă în umor și durere, se împarte de această dată la unu. La acel unu odinioară octotit printr-o subtilă adumbrire: „Tristetea capătă tot mai mult teren. / Nu știu de ce, pe fișia de viață”. Convenția risu-plinsului se destramă: „Chiar și ochiul care ridea, plînge, plînge”. O poezie marinsoresciană care să renunțe la timpul risului?

În valurile apei vii, apei moarte plutesc câteva exemplare din foarte cunoscute și gustate specii «cu poantă» (Sub linia orizontului, Au! au!, După facerea lumii, Cimitirul era O.K., Hîrtia fosilă, Marele orb etc.), dar dau și ele impresia de ființe indioșate sub presiunea sentimentală a mediului. «Poanta» și-a pierdut funcția originară: cită mai este, apariția ei e de reminiscență ornamentală. Poetul nu mai vrea să-și însele cititorul, să-l ducă din aproape în aproape, schimbînd unghiurile ideii și alternînd planurile epice, spre un deznodămînt cu efect liric retroactiv. El se decide să-și interpreteze rolul fără mască. Nu se teme că-și trădează lacrima care se prelingea pe sub obrăzarul sarcastic, nici că, în absența ironiei astringente, emoția s-ar dilua.

Abandonarea modelelor și instrumentelor pe care le-a scos dintr-un excelent aliaj de persiflare și sentimentalitate trebuie că i-a fost dictată de o modificare a obiectului liric. N-ar fi întâia dată cînd Marin Sorescu urmează dictonul „o temă nouă, o expresivitate nouă”. Cea mai spectaculoasă transformare a mijloacelor i-a solicitat-o instituirea în cuvînt a lumii fărâșești, pe care a pus-o la cale în *La Liliiec*. Spectaculoasă e și transformarea lor în *Apă vie, apă moartă*, dar marile tome ale cărții — fragilitatea ființei, efemeritatea existenței, ireversibilitatea timpului, nimicnicia trupului, desertăciunea iluziilor — îl îndeamnă să redescopere specii clasice (sonetul, elegia, romanța), modalități matusalemice ale expresivității (muzicalitatea), comori simbolice ancestrale. Noua formulă a lui Marin Sorescu e, de această dată, o formulă veche a poeziei. Interesant e că o adoptă un poet care a fugit sistematic de calapodul comun, care a luat în ris

desuetudinea și care s-a ambiționat să se innoiască prin inovație. Iată-l însă innoindu-se și prin recurs la clasicitate.

Preocup în o bună parte din poezia anterioară, și în *Apă vie, apă moartă*, expresia idiomatice e deco-

/ Ca pe-o sfință citorie — / Si-și muta în sine zidul / Adăpat cu apă vie”. Experimentarea altor demnități ontologice decurge sub semnul unui umor tandru, apt să inducă sentimentul solitudinii fundamentale. Astfel, confesiunea despre o existență de „ecou” e mai mult duiosă decît mucalită (Ipostaze), pentru ca povestea întîlnirii dramatice dintre două ființe din specii diferite, urmată de o substituție imaginară de identități, ceea ce cosmicizează starea inițială de singu-

căleat): „Instalație cu fier de călcat / Este poezia. Rima, / Netezește albitura, mergînd apăsât / Aproape perfectă e crima // De a te strecura printre zări aparente, / Cu fruntarii labile, de vis. / Instalația, umblînd după amprente, / Le pune-n ordine pe margine de abis. // Dragoste, ce mă treci pe curat / Pe o pinză cu stele, deasă, / Mă caută, cu-n fier de călcat, / Moartea, mare călătoreasă”. Mireasma vorbeii în doi peri persistă în culele poemului, dar nu în țaria ei stă miza. Tînta e de a sugera sentimentul golirii clepsidrei (Mica trecere), starea trupului înainte de a amuți (Căborirea), drama umbrei muribundului (Umbrele). Conștiința ireparabilului îngheață surisul pe buze. De un singur lucru nu se mai îndoiește poetul care s-a îndoit de toate: de finitudine. O viziune calm apocaliptică afirmă existența pentru suferință și, în ultimă instanță, pentru moarte (Și drumul): „În mare peștii se deshidratează / Balenele, în larg, pleznesc de sete, / Rechinii se împung, numai schelete, / Amar e cerul gura la amiază. // Noi, orbi, insirați pe-această rază, / Ne oxidăm, ne naștem, facem pete... / Migrează sufletele, delirează / La marginea neantului, în cete. // Și-n scurta viață soarele ne ceartă, / Ne pune în genunchi și-apoi ne iartă. / Un mare bolovan cărăm în cîrcă. // Si drumul fără sens e și tot urcă. // Si zilnic doamnă-n negru, cu o hircă, / Tot mai nerăbdătoare-ți bate-n poartă”. Această teroare a vremelniceii explică apelul subit al poetului la resursele simplității. Invitînd la meditație, ireparabilul face oțioase podoabele, procedeele retorice, tehnicile exhibante. Reculegerea existențială se transformă, obligatoriu, în reculegere expresivă, pe care doar ritmul sprintar și, deci, inadecvat al unora din versurile rimate ar putea s-o tulbure.

Pe mulți cititori, fie ei și «de specialitate», care n-au avut răgazul de a se obișnui cu tiparul autenticist din *La Liliiec* sau care de abia i-au descoperit voluptatea, înrobii încă de lectura univoacă a poeziei marinsoresciene narative, convertirea, probabil temporară, la structurile de vîrstă seculară trebuie să-i fi surprins. Nici proaspetii postmoderniști n-au recepționat-o cu entuziasm, desi actul recuperator de clasicitate al unui poet de radicală modernitate este de un postmodernism de o foarte pură speță. Un act, totuși, de trecere dinspre capodopera *La Liliiec* spre cu totul altceva, de o originalitate care să nu poată fi imitată fără riscul pastîșei.

CONSTANTIN SORESCU

*) Marin Sorescu, *Apă vie, apă moartă*, Editura Scrisul Românesc, 1987. Redactor: Marcela Radu.

Marin Sorescu în dulcele stil clasic *)

Ită și stoarsă de sucuri cu aceeași fermecătoare ușurință binecunoscută cititorilor poetului, numai că sensul ei deviat alungește unei reverii elegiace (Clopotele): „Si merg și merg. Clopotele / S-aude la capătul lumii, / La capătul lumii mă uit ca vitelul / La poarta nouă a mumiilor”. Cazul hilar e convertit, cu aceeași degajare, în metaforă nebilită (Gravida): „Săraca! Era gravida / Si poftea la cărămida / Se ducea la zid, zgîmbea, / C-un cuțit laș cu pofta. // Ca găina mîncînd var, / Ce-i de ouă și nisip / Pentru mîncatul chip / Din paltul de cleștar, // Ea-și clădea-n adînc copilul —

rătate, să intenționeze săvîrșirea spiritului (Să ceri): „Să ceri un chibrit unui cîine, / Voi singuri pe drum rătăcind / Si el să îți ceară o pișcă / Cu cîmpul în ea aburînd. // Si viscol să fie pe ulți / Si tu să privești tremurînd / Cum fulgii se-aruncă în salți, / Ca vechii războinici cîntînd. // Decodată, cînd luna se-arată, / Ca printr-o spîrtură de gînd, / Să simți spre-a ta buză uscată / Un urlet de cîine urcînd. // Si el să-ți răspundă — tirziu, / A per, a rîncăre, — a pustiu”. Moartea e asimilată, metaforic, cu poezia și dragostea în aceeași manieră a echivalențelor ce revelează (Instalație cu fier de

În mijlocul generației tinere, la festivitatea decernării premiului special al Suplimentului literar-artistic al „Scintei tinereții” pe anul 1984

Calitatea de discipol

Dan Laurențiu sau Poezia cu suris de monalisă

Poetul face o reverență și surisul său nu este decît rezumatul unei liniști calme. Poetul cultivă absența. E un contemplativ. Doar din cînd în cînd își trădează singurătatea (cine stie cum?) și atunci totul devine cuvînt. Izvorul său susură har. Poetul doarme într-o cădere măiastră și poezia sa are suris de monalisă. Melancolia sa e semnul sublimității, e dansul adorat. Poetul rătăcește singur pe iezere pustii. El vaticinează fericirea. Dar fericirea nu începe odată cu desăvîrșirea poemului.

Jubind, poetul are dreptul să piardă: paradisul, privit prin gaura cheii; pacea; templul; mărirea; soapta, trandafirul — modalități de cunoaștere a unei lumi intangibile.

Cît de firească e emoția: lucrarea din cuvînt, pe unde cititorul trebuie să zărească cerul, calca zenitului de a pătrunde în ființa noastră. Vîrstă, mai ales vîrstă poetului, prin atîtca criterii trecută. Căci vine o vreme cînd vîrstă nu-și mai erede trupul. Și invers. Și poetul lacrimăază. Dar în lacrimile sale stă ațipit ingerul.

Să fii solitar și, culmea, tocmai prin asta să sochezi. Că luăm solitudinea poetului ca pe o hostie, ca pe un cenușar din care fumegă dulce și etern poezia?).

Dar celebrarea? dar elevația? dar beatitudinea? dar...

Poezia reprezintă somnul din fagure al poetului (avertisment pentru „cinstitele fete ce cultivă boema și ananasul birfei).

Poetul își serbează mereu ziua de miine, scaldat în lumină (să amintim culorile vermenene?). El își soarbe im-perturbabil nepenthesul și scrie negru pe alb: „Pacea și înțelepciunea / unui tei iluminînd pe fundul mării”. Pacea — eterna miazăzi a ființei.

Poetul se numește Dan Laurențiu și are aceeași orcheestratie de nume cu Eugene Laertiu. Cam aiti.

Inclinația lui Dan Laurențiu către crepuscul, vespéral, vernal, sărutul său „paud” pe inelarul vorbeii le deducem din coarda gravă a harfei pe care obia o atinge. Poezia laurențiană e un turm al extazului și blindetii, o poezie-suvenir, ici-colo cite o tumbă clownească (treluată cu încetinitorul), are ceva din strălucirea pagodelor (și siguranța lor) și aduce în mod pozitiv în memorie tragismul menuețal: „Doamnă rămii în pleoapa / celui care veni-va / glasul de lebădă / și anunte o noapte posibilă // și palme de smirnă / o să-ți mîngie pasul rătăcit / vai-voi în pustiiuri albastre // el ride în oaze / el ride ca o dulce fantomă / cînd norul / sărută ceara inimii”.

Poezia laurențiană este chiar marea prinsă în piroane pe zidul unui muzeu, valurile sale avînd fosnet de mătăasă.

Si mai este... acel „zău-zău” spus ireversibilității timpului, trivialității și micimilor lumesti.

Citindu-l pe Dan Laurențiu, călătorim într-o frumoasă oază la capătul cărcia asteaptă sihastrul cu coroana și o ramură de mirt.

CONSTANTIN PREDĂ

Revista revistelor

● Răspunsuri limpezi, decise și incitante dă Valeriu Cristea, în *Vatra*, nr. 7, la întrebările prin care îl provoacă Nicolae Băciut, Criticul de la „România literară” unele degetul pe câteva fenomene care viciază viața literaturii. Așa, de pildă, valorizarea corectă a cărților (pentru a nu spune neapărat „obiectivă”) e bruiată adesea de factorul persoană / personalitate socială. E rit se poate de vizibil — și e de presupus că Valeriu Cristea se gîndeste la exemple care-i sînt bine cunoscute — că „scriind despre cărți, unii inclină să facă un fel de «medie» între textul pe care îl au în față și personalitatea socială a autorului, pe care de asemenea o au, mai mult decît s-ar cuveni (de fapt, s-ar cuveni să n-o aibă deloc!). Înaintea ochilor”. Se prea poate ca măcar o parte din exemple să nu fie pure invenții ad-hoc, din pricină de culoare, ci fapte adevărate, din reviste adunate și usor remaniate: „Ce impresie face un scriitor în cadrul breslei, sau asupra ei, ca persoană publică, sau chiar cum arată el (ca persoană fizică) au ajuns să debindească o pondere anormală, să apese excesiv pe talazul cîntarului critic. Aș putea spune (fără să glumesc prea mult!) că din perspectiva acestor «măsurători» un autor distins care poartă să zicem papien o din capul locului în avantaj față de un altul care umblă cu cămășa deschisă la rit”. Lucru important, prin cronicele sale din ultimii ani (nu foarte multe, din păcate), Valeriu Cristea dovedeste că și face ceea ce vorbește: de judecata sa atență au beneficiat autori necunoscuți, solitari, fără priză la critică, dar nu din vina lor.

● Binevenită este și observația pe care o face Valeriu Cristea în legătură cu un anumit tratament la care este supusă generația tină. Aidoma negativismului interesat, singurul arătat cu degetul, nocivă este și „o anumită tendință de adulare a tinerilor”. Acel „fel de «luptă», de aprigă concurență pentru a dobîndi cît mai multă influență asupra, și de pe urma, tinerilor” a devenit de mai multă vreme o realitate de toată ziua, dar care anare

la un moment dat în ochii multora ca firească. Tinerii trec drept o bună investiție mai degrabă pentru interese publicitare decît pentru destinul literaturii naționale: „Se serie în momentul de față mult despre ei, cu un fel de lacomă promptitudine, cu aerul că astfel faci și o bună investiție, și o bună impresie: se serie însă nu o dată punîndu-se pară în tre paranteze problema valorii, ea și cum aceasta din urmă ar fi din capul locului evidentă. (...) E bine că se vorbește de generația '80: n-ar fi însă deloc bine dacă s-ar vorbi numai despre ea. Si în cazul la care mă refer se face o «medie» între carte și (de această dată) vîrstă. A serie despre tineri a devenit pentru unii un mod pară de a se asigura, de a se simți în siguranță, pe calea cea bună, aprobați și încurajați. De aici certitudinea paradoxală pe care o manifestă tocmai într-un domeniu — cel al promisiunilor — în care incertitudinile sînt maxime”. Chiar dacă nici unul din acești „unii” nu este menționat, numele lor sînt cunoscute. Mai rămîne de soluționat o întrebare: cum se face că nu putini dintre optzeciști se complac în atmosfera căldută, de seră, în care încearcă unii să-i obișnuiască. Poate că dialogul viu, colegial dar neformalizat, pe teme literare și culturale maiore, aprins și întretînut cu iar de calitate, înăuntrul generației incesi, să fie un remediu la maladia descrisă cu remarcabilă franchețe de Valeriu Cristea.

● Din nou despre valoare se intitulează una din ultimele „proximități” pe care le semnează Al. Călinescu în „Convorbiri literare”. Din nou despre valoare, pentru că „valoarea și judecata de valoare au constituit la noi, uneori pînă la saturație, subiecte privilegiate ale confruntărilor critice din ultimele decenii”. Dintre explicații, criticul pomenește la loc de frunte „dorința — firească — a criticii foiletonistice de a-și circumserie și apăra

teritoriul și de a-și menține supremația” și asează pe locul al doilea explicațiile „de natură istorică”, altfel spus „conjuncturală”, explicații „specifice spațiului nostru cultural”: asemenea celor dintii, am zice noi. Este normal ca valoarea să fi constituit un subiect de mare actualitate, cită vreme „impunerea primatului valorii” figurează, alături de „reabilitatea esteticului” (și, ar mai trebui adăugat, alături de recuperarea specificului), printre obiectivele fundamentale ale generației '60 și, cum s-a văzut în timp, au rămas obiective permanente ale vieții literaturii. Pleoarea pentru valoare pare a fi, de altfel, o notă specifică a criticii românești. „Maiorescu, Brăileanu, Lovinescu, Călinescu sînt critici care s-au impus și (dacă nu uneori în primul rînd) prin judecări de valoare”.

Emergența postmodernismului pare să complice actul valorizării. Ideile de pluralism, toleranță și plăcere, pe care acesta le-a pus în circulație, fac din epoca noastră „o epocă a relativismului valorilor”, cînd, cu o vorbă populară care se potrivește de minune, citată de critic, „e frumos ceea ce (mi) place”. Al. Călinescu distinge două atitudini, antitetice, față de fenomen: una de euforie, alta de dezolare: „Euforiei” savurează triumful plăcerii, al democratizării formelor de expresie artistică, al libertății și egalității gusturilor; «dezolării» deplîng anacizirea criteriilor, pierderea tradiției”. Nevoind să improvizeze o soluție, criticul iescan citează o intervenție recentă a celebrului, și la noi, poetician Gérard Genette. În esență, autorul „Figurilor” împărtășește toleranță dezamăginită a postmodernismului, ceea ce pe Al. Călinescu pare a-l intriga. „Această concepție a faptului artistic implică oare evacuarea, din cîmpul literaturii, a judecării de valoare?” — întreabă el prevenitor pentru a se întoarce cu răspunsul la primordialitatea valorii și judecării de valoare: „Aș spune că, dimpotrivă, valoarea devine tocmai unul din locurile unde se poate apăra și legitima specificitatea literaturii”.

IMPARȚIAL

Insemnări critice

Problematică și maturitate artistică în roman

Lăudabil, fără îndoială, este în proza unor dintre tinerii scriitori, indeobște, între romancierii, tendința de abordare frontală a unor aspecte din realitate. Se observă bine de aici că nota, relicta de diverși comentatori, a predominanței căutărilor formale din partea tinerilor prozatori este de o valabilitate cu totul relativă. Romane precum *Linia* sau, acela pe care imi propun să-l comentez acum, *Regula jocului* (Editura Cartea Românească) de *Eduard Huidan*, se evidențiază prin încercarea de surprindere a unei anume problematice, fără discuție, esențială, în contextul existenței contemporane. Mai limpede, este vorba de opțiuni de fond de natură morală ale individului tinăr, în etapa clarificării profilului său lăuntric. E evident, pe de o parte dezideratul scriitorului tinăr de a vorbi despre oameni tineri, pe de altă parte, acela de a circumscrie acțiunea perimetrului actualității, în sensul cel mai strict al cuvintului. În *Regula jocului*, este vorba, în linii mari, de o pseudo-doachetă, dusă din proprie inițiativă de tinărul Petru Aron, protagonist (și eroul narator) al romanului, privind împrejurările care au dus la arestarea unui cadru de condu-

cere în întreprinderea în care lucrează, Mircea Gereanu, acuzat de mită și încurajarea unui climat de corupție în rândul subalternilor. Tinărul Aron se îndoaie (așadar, reflectează profund) asupra unor așezări apriorice privind grozava culpă a lui Gereanu și începe să intrebe în dreapta și în stânga, să discute cu oameni care l-au cunoscut pe acela în ultima bucată de vreme sau mai de mult, cu un ofițer de miliție (tot tinăr), cu fosta soție a inculpatului etc. etc. În linii mari se remarcă faptul că Gereanu a fost fundamental un om cinstit, înfățurat din „cursă” cu înșelăciune nepermise de directorul întreprinderii, care îl simțea pe cel dintii un redutabil concurent. Nu mai puțin, se sesizează că Gereanu s-a făcut vinovat, arătând o atenție exclusivă problemelor profesionale. Această caracteristică s-a concretizat în două chipuri: primul este acela al trecerii cu vederea a diverselor relații între subalterni, inclusiv a încălcării legilor morale în cadrul acestora, alții este al unei anume trufii a inginerului, prea plin de sine și prea așezându-și siguranța în fața celorlalți, umilindu-i astfel, fie și prin generozitate. Este limpede că foarte tinărul pseu-

do-anchetator încearcă mereu să depășească varii părerii preconceptuate, în speță atit de ordinul acelora „contra” Gereanu, dar și, cum se vede, a celor „pro” Gereanu. Un drum al cunoașterii adevărului asupra unui om, dar și a adevărului asupra celorlalți, aceasta fiind calea de a se auto-desluși pe sine, de a se clarifica ce trebuie să facă în viață, a-și limpezii profilul interior, a se auto-construi pe sine, așa cum el ar trebui să fie. Tendința ultimă a tinărului romancier este, dacă i-am depistat bine intențiile, de a face, prin intermediul unui roman-dezbateri, cu oarecare turnură politistă, un *Bildungsroman*.

O altă carte, consacrată, de asemenea, în sensul cel mai strict al cuvintului, actualității, este *În bătaia vântului* (Editura Junimea) de *Vintur Bieanu*. Deci, din nou, găsim un prozator tinăr, de astăzi aflat în raport cu eroul lui *Eduard Huidan*, în circumstanțe complet diferite. Cu alte cuvinte, e vorba de un tinăr inginer, care aflat într-o delegație în străinătate, se hotărăște să nu se mai întoarcă în patrie. Prozatorul va analiza meticuloasă implicațiile și amărăciunile de tot felul de care va să fie încercat protagonistul. Interesul de ordin tematic fiind indiscutabil în ambele cărți, cititorul simte o certă insatisfacție din pricina modului în care este abordat artisticeste subiectul. S-ar zice că amândoi tinerii scriitori, având o anumită nesigurantă că ideile de bază ce vor să le reliefeze nu vor cădea în ochii lectorului și de aceea l le bagă ei cu tot dinadinsul

„sub nas”, într-o formă prea explicită, chiar dacă, să recunoaștem, nu discursivă ori „tezistă” într-un chip acuzat. Se simte în ambele cărți — într-un mod mai evident la *Eduard Huidan*, romancier, fără îndoială talentat, autor și în acest volum a unor portrete memorabile, cum este acela fugitiv, dar expresiv al directorului Mănoiu individ fără scrupule, acționând dur, energic, eficient împotriva rivalilor săi, lipsit cu desăvîșire de sentimentul valorii celui-lalt, și ținând seama doar de gradul în care acela îi e util. — o anumite încercare a tonului, o anumite voință patetică de a demonstra că lucrurile se prezintă chiar așa cum romancierii vor să le prezinte. Fără îndoială, perspectiva lor e justă, numai că faptul trebuia să fie punctat prin cursul liber al naratiunii, trebuia să fie concluzia implicită ce o trage receptorul, iar nu să-i fie „strigat” acestuia de către „emitător”. Sigur, opțiunea eroului din *În bătaia vântului* e regretabilă și această carte nu este lipsită de calitate, autorul, care s-a manifestat inițial ca poet, având tactul de a scrie o naratiune lipsită de nedorite „umfături” stilistice, în intenția lor, lirice, demotivată, compunând într-un stil neornamentat, frizind pe alocuri procesul verbal, și având darul de a realiza unele scene ori portrete care se țin minte în principal ale unor declarații, ori ale unor situații degradante; nu mai puțin, ceea ce e mai important în ordine estetică, naratiunea se evidențiază foarte adesea prin realism/obiectivitate în conturarea cadrului atmosferic, personajelor). E lim-

pede apoi că nu e suficient să fi priceput și onest, cum sint Gereanu sau Aron, ci și să fii vigilent, dar și atent cu oamenii, cum nu prea e cel dintii, dar nici să nu întreprinzi nimic solitar, de „capul tău”, cum se spune, cum cam obișnuiește să procedeze cel de al doilea. În legătură cu *Eduard Huidan* se ridică și o altă problemă, iar fiindcă înzestrarea sa, (ca și a celui-lalt prozator, de altfel), este indiscutabilă, ea nu se cuvine a fi discutată, sub tăcere. Trebuie să îți seama de particularitățile propriului talent, de terenul care îți e cu adevărat rodnic manifestării timbrului artistic personal. Or acest talent — o dovedesc paginile reușite din volumul de schițe, cu care autorul a debutat, dar și ceea ce este viabil în *Linia* — țin de domeniul unei proze satirice de bună factură. *Eduard Huidan* are vocația „romanului comic”. Este tocmai lucrul de care pare să nu fi ținut seama în *Regula jocului* și din această pricină tonul, dorindu-se grav, e foarte adesea doar crispat, iar ceea ce se vrea sententios, e doar simplist. Caracterul major al problematice abordate de cei doi tineri autori fiind în afara discuției, este clar că se impune o aducere a nivelului artistic pe aceeași treaptă cu cel dintii. Este foarte bine (mai era nevoie să o spun?) că nu se abordează teme de importanță periferică. Maturitatea însă nu se impune a fi doar de ordinul temei, și al viziunii epice, „a traducerii” ei în spațiul ficțiunii.

VICTOR ATANASIU

Cartea de recitare

Un clasic eretic: Dan Botta

(Urmare din pag. 1)

ea ascunde (și nu prea) un temperament fumulos, debordant, care nu pregetă a se exprima așa cum e, în numeroase intersticii ale crezului rațional al epurării de contingente. Chiar adepțiunea la clasicism capătă, așa cum am văzut, o turnură înfocată, o trepiditate caracteristică. Precum un *homo duplex*, Dan Botta propune două serii de imagini contrastante. Unele, desigur, ale poeziei ca orgoliu „act paladian”, ca „mesteșug” propulsat spre desăvîșire, ale unei poezii ce face „din fiecare imagine o statuie”. O încordare a rațiunii care ajunge, ca la Valery (un model venerat), la combinații singulare ale semnificației cu efect sonor, dobindind stringența unor formule matematice. Eleatismul concentrat al unor asemenea versuri are aerul unui manifest *sui generis*, inculcat într-o plasticitate dură, ca o friză. Artistic își definește arta cu o vibrație abstractă, perceptivă: „Eutalie; sunet-crin / Idol eleat sub geruri / Claros cu inel marin / Singur în mirate ceruri” (*Proemiu*). Descendența romantică e lapidar marcată: „O amforă sabină, de virgină galbă, / E zona mea” (*O amforă sabină*). Sau un organic contrast, mitologizat în clima algidă a intelectului, creată de acel „Soare nins de acte reci”, dintru început reclamat: „Un ochi albastru pe ceruri vechi și alme, / Ca Heracles de moarte, de spirit și de ger” (*Adamantine glorii*). Insuși somnul primește o configurație geometrică severă: „somnul de sfere, extremă și palidă urnă” (*Botticelli*). Ființele apar cristaline, sub pura ninsoare lirică: — „Pretreasă Achrylis, / Cerul pentru noi nescris, / Alb pluti-va de-i juca / Apele din umbra ta” (*Zăpadă*). Prin sunetul ferm asimilat al *Jocului secund* se întrezăresc deseri cadentule profan oraculare ale autorului *Tinerii Parce*: „Albe lespezi, voi / Flori de lună, trepte / Duceți ape moi, / Sufletele drepte. // Prin azur plingând / Liniștite semne, / Voi durați mergând / Ceruri mai solemne” (*Trepte*). Predomină trufia perfecțiunii techni-

ce, exhibită și prin inscrierea următorului motto din „Mallarmé: „Si ce n'est que la gloire ardente du m'estier”. Capodopera acestei zone de ardori lucide, de halouri refrigerente, este, neîndoios, *Cantilena*, adaptare ermetizată a *Mioriciei*. Aci atitudinea rațioinată atinge un apogeu, de unde se întrevede declinul. Din sorgința vieții ireductibile emană o mare tristețe. Conștiința ce realizează o stare limită, halucinantă, devine tangibilă la contrariul său. Nu dispariția fizică este tema majoră a poemului, ci extincția întru spirit, alunecarea acestuia în mediul colcăitor al vitalului. În „verdea nebuloasă”, în „limfa” care ascunde „astre moi, profunde”. Corupția ideii prin natură e cu resignare acceptată ca o fatalitate. Limbajul lui Ion Barbu e aplicat aci cu un spor creator personal. În lirica noastră interbelică, nostalgia ciobănelului din poezia lui Dan Botta face un triptic cu psalmii argezieni și cu tristete metafizică blagiană. Cu deosebirea că în acest text e cultivată o transcendență laică, prin intelect, pe care conștiința cosmică o refuză ca pe un *hybris*. Excesul de sublimare, imperialismul cerebral sint kovite de pedepsa confruntării cu concretețea uranică. Această funcțio-

nează ca un factor resorbant absolut: „Cioban ciobănel, / Nimă — inel, / De ce mi-ai lăsat / Virfu-nsingurat? / Nu mai priveghezi / Dreptele amiezii, / Noptile abstracte, / Astele exacte, / Culmile lucide, / Pătrele aride?” // — „Sint prea viu, prea trist, / Inger trismegist, / De-amiaza pe teastă / De seara prea castă, / De stinci detunată, / Reci, halucinate / De seninătate”. Defel accidental, intristarea cuprinde și „albele ovale”; „Palide Oenone, / Paludate zone, / Duceți-mi la vale / Tristetele ovale”. Ele constituie un simbol al armoniei estetice, epura a celui „liturgic somn de norme” prin care spiritul demoniac al artistului încearcă a reflecta forma universului: „Geometria ciclică, corpul perfect, în care si-a ferecat raportul perpetuu al pentagonului rozei, este ovalul, elipsa, ciclul mult duos al frumuseții. Figură pe care astrii o descriu în progresiunea lor, simbol al generațiilor, formă paradigmă a lumii”. Neapărat trebuie adăogate aci și sonetele din *Cununa Ariadnei*, însemne ale adorației erotice, de factură dantescă și holderliniană (Beatrice și Diotima sint modelele călăuzitoare), a căror ordonanță clasică dovedește un ultim sustinut efort de filtrare a clotului lăuntric. Înlocuirea suie pină în regiuni astrale, zbaterea omenească se trage în formă poetică fixă, din teama căderii a unei explozii, a unei căderi în magma originară a afectelor.

A doua serie de imagini exprimă „unduirea”, noțiune fundamentală în eseistica lui Dan Botta, spărgind incremenirea

statuariei, absolutul Ideii, printr-un dinamism ce pleacă din straturile mai adinci, indisciplinabile, ale personalității. Fapt inițial, această mișcare ce „deplasează liniile” a devenit obiectul strădaniilor conștiente, dirijate de scopul sumisionii ei. Resimțită ca o inferioritate, ea a atentat la acea „autoritate asupra materialului dat”, la idealul „posesiunii lucide a tuturor modurilor artei”, unduirea a fost acceptată ca un element ce poate proba triumful voinței de autoconstrucție. Ca un reactiv al rațiunii idolatrizate. Numai prin înlăturarea factorului pulsatoriu primordial, poezia își poate cu adevărat serba biruința: „Actul de clasicism este un act de dominație. Cel mai frumos act de clasicism pe care-l cunosc este gestul neptunian al lui Xerxe: Xerxe punnă marea în lanțuri, Xerxe bătând marea cu lanțul. Sint sigur că, în furia lui, regele pers i-a strigat apostrofa din cimitirul marin: „Chienne splendide!”. Sau în chip de propoziție imperativă sieși adresată: „E necesar numai un Spirit deasupra apelor, o minte care să le impună structurile, simetriile, formele”. În calitate de simbol al acestei arte e propusă „trista Monime a lui Racine și (...) măricele pești care din domnea”. Distincția dintre romantism și clasicism apare stabilită pe teren stihial: „În evenimentul romantic nu se agită decit marea: vitală și fluidă. În fenomenul clasic marea nu poate apărea decit liniștită, luminată de cunoaștere: „L'eau tranquille est plus transparente / Que toute tempête parente / D'une confu-

se profundeur.” Dar nu mai puțin, unduirea primitivă e vizionar prezintă în lirica lui Dan Botta, sub unghiul fascinației acvatice. Nu doar „marea spiritualizată, marea luind chipul spiritului tău, marea oglindindu-te”, adică un act narcisic perpetuu, „care face dintr-un clasic arhetipul universalului său”, ci și „atractiva fundurilor, magia apelor virgine”, acolo unde liniile se deplasează inevitabil, unde figurile se tulbură, unde stilul informal ținește în stropi fecunzi. Admisă fiind, ca factor obiectiv, „o unduire a cosmeilor hore”, e tolerată, în consecință, ca factor subiectiv, și „divina unduire a lirei”. Elementul neptunic se pronunță în pofida imobilei clarități atice, ca o magie a vieții curgătoare, deschise. Poetica îl îmbrățișează sub acolada accluzasi vital productiv. Semnificativ, ciobanul din *Cantilena* e „Cu ochii prea plini / De-aquatice, tristi crini”. Decăderea lui din cerul artificios al incantației fondate pe cerebralitatea pură se inscrie, somatic, în această consubstanțialitate acvatice. Crepusculul intelectual atins de neputința depășirii se asociază cu trupeasca fluidizare: „Fruntea cind amurge / Osul putred curge”. Decorul funerar are aceselasi aspect lichid: „Salcia de ploaie / Șerpilor sui si-agită”. Și mai cu seamă acest sepulcher, ale cărui lespezi de apă sint pecetluite de lichidul lacrimal: „Cu lacrimă-naltă / Treptii vechi tresaltă / Cununata balătă... / Lespezi mari de apă, / Inima ingroapă / Lacrima ingroapă”. Marele vespérale se transpun într-un dans al grației corporale efemere: „Dans de marea calme pe vespérale astre, / hiperbole, memorii de lunecări albastre, // dans cu linii rare de trup absolute, / cu melodioase și clar aogurate volute. // Dans cu efemere murinde, cu efemera vic, / dans de extaz și dans de melancolic” (*Pavană*). Parcă spre a ilustra o asemenea profesie de credință a lui Dan Botta, situată la antipodul clasicismului, mărturisind substratul incipient, alcătuirea vulcanică a personalității sale, pe care conștiința clasicizantă n-a izbutit a le imblinzii decit superficial: „Tot ce are mai frenetic și mai pur viața se confundă (...) în zonele de limită ale extazului — ale sufletului liberat de materie, prin delir, printr-un exces de viață profundă — cu liniștea armoniilor totale”. Atracția thanatică se totale.”

(Va urma)

CONSTELAȚII LIRICE

George Popescu

Vară tîrzie

înșelare e vorba
în cartea care ne cheamă
peste nimbui curat al
trudei luminii s-a prelinș
un ochi tinăr fără stăpin
și vinează-întins pe
propria sa nepăsare
întinericul lui mă rănește
umilire de fragi în vâpăile
zilei odihnă vindută
dispărutelor mori
a crăpat tencuiala
pe oglinda izvorului incuiat
între mari virgule
paznicul piciei inclină
un picior obosit
spre fîntina bolnavă de vînt
spre fluviul șiroidin din
statuia de fin ridicată de-acum
peste toată ograda
timp nu mai e în miinile mamei
în disperare leacuri mă caută
cartea ne cheamă peretele
dă și el semn și temei de
tăgadă

Sfișie lumina sămința

ploaia umflă porii tăcerii
pină ce pielea începe să geamă
prin cirpele toamnei porumbul
a trecut examenul singurătății
și ochiul meu insetat straiul
zeiesc lumina își leapădă
sfiala și cîntă surizind
mătasa acoperă cum poate
cioburile vîrstei în dulce
deluviu rugina e a nimănu
inserarea în care abîm am crezut
mă frunzărește poem abandonat rămin
drum și răscruce de drum
sfișie lumina sămința
pe ogorii meu sărăcit
sarea așteaptă la capătul orei
pe tine te caută supliciu meu
oracolul retina vinovăției
porii tăcerii prin cirpele
toamnei mătasa peste boabele limpezi

Iubire

cum treci pe picioarele spoimei
din deșert direct în oglindă
imi pari
o vedenie smulsă neantului
gură primară
de basm bolnav de prezență.
cum treci
tresărind printre trestii și maci
alungind oboseala din legumele noi
și praful
de pe ochii sortiți să ascundă
făptura cum treci Tu înfrigurată
printre sepii și aștrii de jos
cu gura înmărmurită
dinaintea rostirii imi pari
un lemur al candorii
inceput de nesăbuiță contur
al durerii de miine căci
lumen poris florem
și lumina vămue creșterea

Veghe de sticlă

cum tănuie recolta de-acum
lumina anului ce se apropie
privighetoarea și-a amnistiat
plecarea și cîntecul
iarna bate-n fereastră poetului
amenințînd cu noi tabieturi
ale iubirii a urcat
nepăsătoare mătasa porumbului
vechi în veghea de sticlă
din geografii fără nume
sosi-vor pe limanul acestei
candori vînturi de nimeni
stîrmite umărul tău obosit
umărul tău coboară
din sarea termală
spre un somn vinovat

Unghiul de tragere

cu ochii tăi noaptea a plins
în straiul ei clandestin
singurătatea și-a fixat
adresa cea de pe urmă
pe drumuri fără întoarcere
pribegește o memorie de purpură

Se anunță o nouă carte

Eugen Mihăescu

TREI ZILE UIMITOARE

GINDURI PERSONALE ȘI CHIP PROPRIU

...Regăsești, cu privirea în-
călzită, strada vie, înfăcșată,
spălată de limbile nopții. Din
cînd în cînd trece cite-o femi-
nină, cînd mai au astea vreme
și pentru fardat, că poți, lesne
poți să constati de fata lor opera
reprezentativă a unui întreg
atelier de truidori bravi pe
ogoarele cosmeticii (...) Adevă-
rat adevărat e că această incre-
dibilă trudă matinală are teiuri
înalte, sluieste frumosul, pasiu-
nile, dragostea, iubirea aceea ro-
mantică de pe strunele poetilor,
o poveste, cum nu este alta pe
pămînt, cine oare nu tinjește,
mă întreb, mă, chiar dacă ziua
aceasta este încă un copil timid,
e, e dimineata devreme, iar
singurătatea răsufliă neobosită
în acest buluc de lume, răsufliă
și-mi aburește ochii. M-as simți
vesel cîntezoi dacă-as găsi, chiar
acum, prin buzunarele pantalo-
nilor mei de tergal, citeva cuvîn-
te de incurajare, m-ar bandaja
de minune, deși, poate, nu prea
aș crede eu în ele, știu că n-au
trăinicie nici cit un lemn de
teț, dar, homo sum, a, latină,
limba strămoșilor noștri viteji,
cuceritorii lumii, ce te înghea-
sui, nenică, ce te înghesui în
mine, vrei s-ajungi mai iute în
cimpul muncii? așa-mi plac
mie unii care sint ca argintul
viu dis-de-dimineată, ai și te
plimbă... aș zice eu, dar buna
creștere, cei șapte ani sint ele-
mente pregnante care mă trag
de pulpana hainei, mă fac sub-
țire ca un țir, sint amabil, sint,
uitați, aveți loc, hai, tot înainte
uraa, treacă de la mine, noroc că
dorm bine, că fac gimnastică
de înviore și că am bună dis-
poziție, că altfel scînteii și cre-
mene, să uităm asta, este mo-
mentul meu de generozitate,
hai, la lopoți și extincitoare,
uite, sint un exemplu, reduta-
bil, molipsiți-vă, nu mai fiți
posaci, v-am mai spus-o, via-
ța-i frumoasă, băieți. Și, să iu-
biți întotdeauna, ca pe voi in-
șivă, puterea de netăgăduit a
exemplului, să... „O sută de
metri trap / pic-poc, pic-poc,
pic-poc, e un clipocit / Așa-i / e
încă dimineată sub picioarele
orașului / dimineată fecioară,
de vară, vara / trebuie, trebuie
ca dumneata să arăți ca un
prunc / odihnit și trezit singur,
✓ ca un om mare și cumpătat /
cu de la sine inițiativă / sau /
ca un holtei fără griji, fără si-
cietii / ce-i pasă lui / în cele
din urmă, ce-i pasă / iată-i și
recuzita matinală — bascul, pa-
chețelul cu de-ale gurii făcut
de cu seară, ușoara somnolență
/ altfel nu se poate / e încă di-

mineată / E și normal, veți ci-
ripi îngăduitori / Noaptea a
murit atît de frumos / Chiar ai
simțit într-o clipă de acalmie /
Cum îți batea în geam / un de
departe venit / miros de cas-
tane dulci / Nici că-ți mai ve-
nea să te-ntrebi, naiv, cu ochii
rotunzi, firește la o adică /
Cine, cine poate să înțeleagă
cum se urnesc roțile unui mare
oraș pe care-l îmbraci / Emo-
ționat / Tu / Pe jumătate treaz,
pe jumătate adormit / În fie-
care zi, la cinci cincizeci și
nouă! / Și cum începe el să
huruiască / Și să cadă aproape
nepăsător / În valțul grăbit și
orbitor / de atîta folosință / Al
zilei ce-a venit...“.

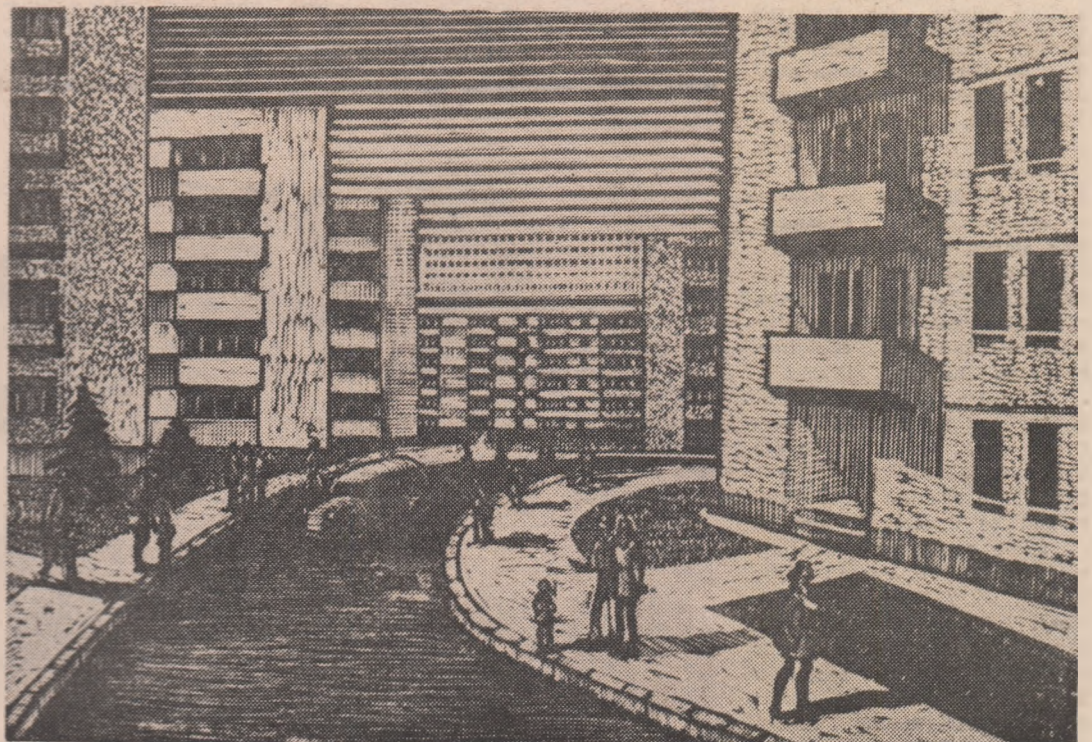
Căldura, atotputernică, se
prăbusește peste oraș, e un in-
cendiu mistuitor, nimicitor,
bărbații deja transpiră, ai ochii
proaspeți, să-i cercetezi, mulți
sint bărbierii pe fugă, ciumpă-
viți, unii au un aer șiret, și to-
tuși tresari, tresari la orice eve-
niment estetic feminin, ești în
mijlocul realității, mergi cu tot
cu această realitate, pe roți, cu
destulă viteză mergi, rima
transportului urban dă semne
de vioiciune, mergi și mergi,
iată, realitate, obrazul tău, nu-i
chiar atît de fioros, nu-i. Sau
poate imaginea Celei indulcește,
ea ar fi lingurița de zahăr în
ceașca de porțelan chinezesc a
acestei dimineți, mergi, prie-
tenă, mergi spre țintă, acolo te
așteaptă ceasul de glorie, clipa
de sinceritate crudă. Mi se
pare?... Vasi! Vasi! Nu cumva
sint strigat?!

Numele, da, bine, da, se în-
țelege, specializarea, oho, cum
ați spus?! a, da, eh, firește,
am priceput, nu-i nimic sur-
prinzător, sintem obișnuți, că-
sătorit? căsătorit!, membru
U.T.C., fără-ndoială, un tinăr
atît de capabil, deci, vizita me-
dicală, fișa de încadrare, e
simplă, ca bună ziua, a, să nu
uit, un pol pentru cartea de
muncă, (...) munca, munca
l-a făcut pe om, se știe, apoi
treceti pe la director sau pe la
inginerul-șef, cum doriți, aha,
pluralul de politețe, s-a termi-
nat orice fel de reprezentatie,
sintem oameni serioși, oameni
în toată firea care au pro-
bleme importante, arzătoare, pe
agenda cotidiană, gata cu jocu-
rile gratuite, fără cuvinte de
lapte și miere, fără, rețeta de
bezele uitată să fie, pa. Și to-
tuși, uite o poartă pe care ies,
ies. Mă înfășor în noian de
cuvinte oboșite, dar dulci, alo,
da, e cineva pe la dumneavoaș-
tră, cum, cum ați spus? da, așa
și nu altfel, să trăiți, trăiți, trăiți,
am înțeles, da, trăiți, trăiați..

o convorbire telefonică ce vine
de după un glasvand, o, și cînd
te gîndești că cele o sută opti-
zeci de grade necesare pentru
a face stînga-mprejur, nu în-
seamnă chiar așa, un mezelic...
Mergeți la, care vă va îndruma
la, și de acolo la, unde, mai
apoi veți vedea cum mai stau
lucrurile, vă orientați, vă, că
doar sinteți om cu studii su-
perioare, ați făcut, nu se poate,
orientare turistică, aici se ride
din belșug, de, glume de băieți
subțiri, glume între intelectuali,
oameni care lucrează cu capul,
anecdota, nu?! și, un, doi,
trei, noroc, prietene, ești bun
de cînte, fii binevenit la noi
și nu te acidula precum lap-
tele, încet și sigur și ireversi-
bil, ire...

★
Ce să cred, mofturi?... Nas,
urechi, gură, gît, ochi, anatome
obisnuită, nici o substituție,
nici o mistificare, am pierdut
eu ceva, zborul?! eh, Oricum,
iluzia mă ia de braț, ameti-
toare, parfumată, știu prea bine
că va trebui să ridic iarăși
aceiași binecunoscut castel, știu.
În singurătatea aceasta de sal-
cie la mal doar chipul Celei
stăruie și, la fel ca inima, nu
pune întrebări ci-i doar un
semn-enigmă, inima și femeia,
femeia. Pablo Neruda, un poem,
dragă, dragule, oh: „Ti-am
dăruit toată dragostea într-o
cupă / necuprinsă ca pămîn-
tul, toată / dragostea cu stele
și spini, / dar ai venit, cu pi-
cioarele mici / (...) și ai topăit
peste flăcări, stingîndu-le. /
Ai, dragoste mare, iubită
mică!“. Ce refren, ce refren, ca
o apă a vieții, ca un fior al
celeii mai vii dureri acest „Ai,
dragoste mare, iubită mică!“.
Îl murmur firește, ca pe un
cîntec la modă, ca pe o melodie
de sezon. Furat de înălțimi
parnasiene, asta-mi mai lipsea,
mă ciocnesc de un tip cocotat
pe niște tocuri înalte, modă,
trăznală, cică ar fi foarte co-
mod pe aceste picioaroange, ce
te izbăști, mă, de oameni, mergi
dormind, da? mai treziți-vă la
realitate, ce te, ce te, și așa mai
departe, mai pot să văd doar
fața-i de om mulțumit că a
prins prilejul să pună la punct
pe unu dintre bezmeticii aștia.
Îi acord cinc-ște stănte atenuante,
l-am călcat pe bătătură, asta-i,
trebuie să tac milc. Ce-aș mai
relua: „Nu mi-am părăsit
lupta, n-am conștient să răzbat
spre viață, spre pacea și plinea
tuturor...“, dar chiar dacă as
încerca nu ar mai merge,
oglindea aceea în care întot-
deauna reușeam să mă regă-

sesc s-a făcut cloburi, multe... „Rămii în mijlocul drumului!” — un vers răzlet și pustiit, un copac ieșit din pădure și plecat, de mult, la plimbare, pe oceanul cimpii cotoprite de vânt, un vers singularic. Iar mediul inconjurător anunță, oarecum brutal, că cineva cumpără sticle goale. Sticle, deci, n-are decit, înseamnă că insul a priceput ce înseamnă recuperare, recondiționare, refolosire, om modern, foarte frumos, așa mai zic și eu. „Nu, nu mi-am părăsit lupta, / n-am conținut să răzbat...” Lume-ai a noastră, parcă așa se enunță, nu? Și dacă așa devine treaba, dacă, să avem atunci încredere în cuvinte și sentimente, fără întirziere, fără alean, fără.

Si prind curaj, și prind demaraj, sint unu-n lume, iar pină miine am de dat la strung macaroanele pe care mi le-au tot înghesuit în memorie. Una de la Personal, Alta de la Policlinică, o Altă-Altă de pe troleibuzul pe care-l iau spre paradis, apoi încă o persoană feminină care vinde la centrul de pine din colț și arată ca Yoko Ono.

Tirziu, cind, în sfârșit, mă aflu la domiciliu, dau nas în nas, sublimă plăcere, cu proprietara apartamentului pe care l-am închiriat, o matroană dulce ca o bomboană cubaneză muiată în vin pelin cumpărat de la alimentară. Fort cu ea un dialog surrealist și-ncă o dată pot să constat că eu și Cela avem mare noroc, mare, că tipa nu stă cu noi, în casa asta, domnule inginer, zice proprietăreasa, nu e voie copii. Să fiți cumintii, orice s-admite, dar fără copii, orice, hip, hip, hip, ura, hip, hip, ura, mă gindesc de mă clatin ca un plop bătut de vânt, ce bine-ar fi fost să fi venit acasă puțin mai alcoolizat, ce bine, i-aș fi putut declara scorpiei, cu un plus de aplomb, că noi, eu și Cela, vrem să înfiem zece copii, de la leagăn, că acesta e telul suprem al vieții noastre, să creștem un aliotman de copii. Și că vom trece la înfăptuirea acestui deziderat scump începind chiar de miine. Scap, într-o vreme scap de stăpînă și trec, în fine însemnat, în parca de lecturi particulare. Dau bice lecturii: „Precum un fruct al luminii atrîmă îngrămădiți, / ca într-un corn al abundenței, în totală / devălmășie, cu obrazurile ca niște ciorchini / pulverizînd pe străzi priviri de oțel, fluierături. / Se sparge o sticlă-n legăturile legănătoare / și ochii ațintiți pe-o doamnă cu un zîmbet roz / se-ntind ca praștia, pleznesc adinc și ard / gura ce-asteaptă, ca un strop de apă sărutare”. Sint la mai mulți kilometri depărtare de pămînt, în spațiu, și m-aș mira dacă pe cer n-aș vedea nici un curcubeu, dacă pomii n-ar da să înflorească pentru a doua oară în acest an, în cinstea mea, firește, dacă n-aș găsi gardurile prospăt vopsite. Caut în buzunarul de la piept și găsesc acolo, în portmoneu, orgoliul meu, împăturit, inalterabil, inatacabil, invincibil, sfînt ca Toma din Aquino. Suficiența îmi face și dumnezei cu degetul, infailibilul, ești inginer, ești inginer, ești, timpanele îmi vibrează, aud pe dinăuntru,

inima mi se oprește mirată, ulmită, ficatul încă doarme, pe interior timpanele chiuie, ești inginer, ești. Pe dinafară poezie, poezie, poezie la rigoare, alo, alo...

★
Ei, și nu crezi că vei ajunge să legi dosare, să-ți freci coatele de un birou nevinovat, l-ar fi întrebat Cela, l-ar, dar nu-i venea să-l lase fără suflu încă de pe acum, nu-i. „Apt” a fost calificativul meu. Cu el de braț am umblat, ba, mai mult, de dimineată am simțit o boare binefăcătoare, cum că aș fi un tip senzațional; cind am intrat pe poarta lubitei mele întreprinderi pășeam la o înălțime de o mie de metri față de ceilalți muritori și-mi plăcea mai ales faptul că ajunsesem, iată, după numai opt ore ca om al muncii, să-i depășesc de o manieră incredibilă pe absolut toți, ce zici de treaba asta, e mai mult decit o fantezie, ce fantezie, domnule, e realitate, e grăunte, e bolovan de realitate pură. Cela dădu să-l întreprupă, și nu crezi că, dar el se făcu întru totul fudul de urechi, noroc numai că ea era obișnuită cu acest egoist de aleasă stirpe, ea îl alesese, ea îl luase ca să pășească, nu-i așa, credincioasă după el. În birou abia am încăput de mare ce eram, cît pe ce să-i chem pe meșterii de la serviciul administrativ să lărgească ușa aceea atît de nemernică prin care eu vroiam să trec, păi, de, trebuia să ajung și eu în biroul meu. Am dat strașnic cu capul de pragul de sus, dar nu m-am sinchisit, nu m-a durut într-atît încît să mă aplec și să-l văd și pe cel de jos — de altfel eu nu prea cred în zicala asta, o consider concret istorică, ancorată în alt timp, nici vorbă să mai aibă vreun valabilitate în lumea noastră modernă, invadată de tehnică. Ce-l drept e drept, pragul de sus, lovit de capul meu, a plesnit în mai multe locuri în mod periculos și deci va trebui să suporte intervenția urgentă a timplarului. Pe scaun n-am putut să stau, își dai și tu seama, Cela dragă, s-ar fi făcut mii fărime sub greutatea mea, eu, eu mă socoteam pe undeva pe Notre-Dame, pe lângă băiatul ăla al lui Rabelais; am privit cu înțelegere fără margini la cel din jur, mărturisesc faptul, mărturisesc faptul că i-am îndrăgit infinit mai mult decit teri, mi s-au părut buni, blinzi, miei, pe cind eu, eu eram tot atît de bun de pus la rană ca și el. Biroul, bătrîn și jumult, astmatic, cît război nu purtase el cu viața-cotoraanta! mi se părea o jucărie numai bună de pus pe foc, la vinătoare, într-un moment cind dramele dau a se potoli la o friptură pirpilită și la o poveste dreasă cu imaginație bogată.

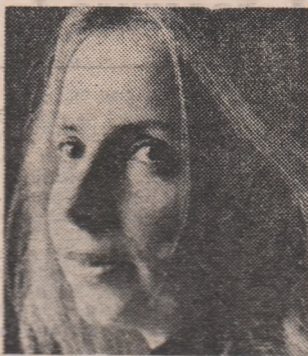
★
Ei, care e locul meu, puteam să mă întreb cît pofteam, fără a-mi închipui vreun paradis sau a lua cunoștință de vreun paradis. Mă priveam, doar atît și nimic mai mult, în apa încrețită din castronul de tuci al unei arteziene și mă găseam singur, uitat în lumina fără de sfîrșit a verii, chinuit de indoieli, încercînd să le depășesc; mă detașam oarecum de

ele, puteam, întotdeauna am izbutit în dialogul cu mine; mă priveam deci, fără să mă mai satur, în apa ce cădea harnică spre șanțul în care rugina se amesteca vesel cu vopseaua.

Si doare totuși, o durere difuză stăruie în ființa mea, observ abia astăzi, în cea de-a treia zi, și o mărturisesc fără să mă rușinez. Prea încercasem mult, prea, zborul inegalabil de elegant al păpădiei, prea făcusem caz de ușurătatea cucului. Încercasem, încerc și-acum, vâ-nchipuiți, este a treia zi de cind sint om al muncii, inginer, domnule, specialist, domnule, încerc să mă prind cu amindouă miinile de un închipuit ultim vagon pe care îl vintură prin față-mi, cît oare? trenul acesta al pulsîndei realități de fiecare zi. Iluzie, știu. Dar mai știu că am și eu un loc al meu și că, în consecință, un om cu chipiu și mustață va ieși ca din pămînt și, de pe marginea peronului incins, va striga „Poftiți în vagoane! Poftiți, vă rog, în vagoane!” după ce în prealabil spicherița va fi anunțat în difuzoarele montate pe stîlpi: „Persoanele care au condus pe călători la tren sint rugate să coboare din vagoane!”. E clar. Trebuie să-mi asum ceea ce mi se oferă, să-mi interiorizez lucruri de care cindva mă amuzasem, care mi se păruseră cindva prozaice, lipsite de sens. Trebuie, zic, la imperativ. Nici măcar nu-mi pot permite să încerc, ci trebuie, pur și simplu, să merg înainte, ca la atac, în război, unde în spate ai o curte marțială, iar în față inamicul. Desigur, alegerea e clară și e cea mai înțeleaptă: înainte. Oricite figuri de stil aș face, oricite volute ar face imaginația mea, oricite scuze aș găsi, calea e una singură — nemiioasă. Oricîtă detașare aș arboră — încerc să mă distanțez în timp și să vorbesc, aș, ca despre un fapt, ca despre mai multe fapte petrecute ceva mai demult — oricît aș încerca un refugiu îmi dau seama că mi se imprimă, fără să vreau, altă viteză, că trebuie să prezint alt drapel personal și chiar alt... obraz. Că trebuie să am de partea mea luciditatea, ca pe o armă, și nu numai ca pe o armă! ci și ca pe un sfetnic și să nu uit că trebuie să mă țin și cu dinții de ceea ce se cheamă umorul propriu, înțelegînd că farmecul, ehe, ar putea să vină și el, mai tirziu. Dar dacă emanciparea, ce-i aceea emancipare?! dar dacă emanciparea ar putea să-mi dea o idee, una cum bănuie că mi-ar trebui, merită să caut în dicționar, calm, fără nici un fel de infrigurare, fără nici un fel de precipitare. „EMANCIPARE (lat. E-mancipo, -are. d. manus — mină și capere — a lua), ieșire de sub tutelă în baza capacității de a trăi și acționa independent. Cu privire la comportamentul tinerilor, e vizează neconcordanța între ceea ce cred tinerii că sint și ce pot face și ceea ce realmente ei pot înfăptui. E. nu trebuie confundată cu libertinajul și nerespectarea sistemului de statute și roluri existente în societate”.

(fragmente din romanul „TREI ZILE UIMITOARE”, în curs de apariție la Editura Eminescu)

DE DRAGOSTE

Doina Uricariu

Autoportret cu simburi de vișine

Ți se pare că este lumină
Ți se pare că nu mai ești,
ceea ce ții într-o mină
sint simburi de vișine triste,

incet lemnul lor se usucă
de ultima urmă de miez,
de ultima lor picătură
pe care îți spu c-o vizezi

de parcă n-a fost niciodată
o parte de carne pe fruct,
de parcă din ramuri
tu, vișine nici n-ai fi rupt

și nu le-ai fi dus înspre gură
și n-ai fi mușcat trupul blind
al celor ce-au fost ale tale
și azi ți se par că nu sint

că nu au nici viață, nici moarte,
că numai în vis s-au văzut
că-n leagănul semnului teate
precum o lumină-au trecut

Burduful de rouă

Gituie înțelepciunea,
capul se fringe, cade pe umăr, cade în piept,
cu ochii scurmă în sine,
dacă n-ai ști,
dac-ai purta un burduf de rouă sub frunte.

Nu aceste lumini,
harta acestui ținut:
ci strigăt în toate punctele cardinale

Capul se-ngroapă în umăr
să vezi de departe orbirea
pășești rar,
pașii mici asemeni gitului frint
își umplu gura de boabe,
talpa de pulbere.

Cîntec de leagăn

De-atîtea ori ți-a arătat că nu ești
decit despăcătura unei săbii
în aerul ce-apoi se împreună
și nu păstrează semn de trecere, nici rană

unde a fost oțelul în lumina
pe care a tăiat-o în zig-zaguri,
nici trepte, nici dureri, nici sînge,
nici lama înălțînd în aer praguri

pe ce să urci ce să astimperi sau să-ngropi în tine?
ce să oprești, să treci intrînd în casă?
nu-s scări, nu-i rană, nici prag nu-i
doar sufletul și carnea-i răcoroasă,
nici miinii să îl țină nu se lasă,
strivește-l, el pe tine te apasă.

De-atîtea ori ți-a arătat că nu ești
decit despăcătura unei săbii
în aerul ce-apoi se împreună
vulturi l-au spintecat sau vrăbii,
ochi l-au văzut sau pipăit-au orbii
sufletul în hățîș de săbii
el este-al lui, pe sine se adună
lăsînd să treacă pinze de corăbii.

Aerul dintre noi

E un infern în mina ce tremură
sufletul e o piatră amară
stringe-l în pumni,
aruncă-l cerului

ca o gheară ți se arăta pină ieri
cremenea lui cu pielea de rouă,
azi nu mai are puteri
piatra lui se rupe în două

așchii zgiriie ochii,
cu măruntaiele lor ascuțite,
dacă vrei să le-apropii
flacăra le inghite

Tremură mina,
degete în cutremur mai încearcă să te atingă,
aerul dintre noi
rana Incepe să-și ningă.

Mamaia '87: O răscruce?

...CREAȚIE

Da, o răscruce, pentru că secțiunea de „creație” nu ne-a mai oferit anul acesta satisfacțiile din '86, prea puține din cele circa 40 de lucrări (le-am socotit și pe cele în afară de concurs) cucerind aplauze la scenă deschisă, așa cum s-ar fi cuvenit. Să fie, la muzica ușoară, ca la pomii fructiferi — după un an bun, unul mai slab? Greu de crezut, mai ales că în iulie am avut Concursul de muzică de dans pentru tineret, cu altele piese de calibru, orchestrate modern, atrăgător (unele din ele au figurat în recitaluri, convingându-ne și mai mult la reascultare). Una peste alta, să recunoaștem, vor fi fredonate, dintre laureate, piesele „Trenul fericii” de Vasile Veselovski, eventual „Hai vorbește” de Aurel Manolache (mai multă exigență la text, însă, s-ar impune). „Ce mult te-am iubit” de Dumitru Lupu, va fi ascultată cu extrem de multă plăcere remarcabilă creație a lui Mircea Drăgan (un Trofeu pentru ea ar fi fost un aplaudat act de curaj și justiție), „Stai lângă fruntea mea”. În rest, meritul revine în primul rând interpretelor, ce au pus în valoare partituri adesea greoaie, alambicate, lipsite de acea melodicitate caracteristică muzicii noastre ușoare. Așa încât titlurile laureate vor fi legate mai mult de numele solistilor: Mirabela Dauer, Corina Chiriac, Cornel Constantin, Dorin Anastasiu, George Nicolescu, Adrian Daminescu, Gabriel Cotabiță (acestia doi și într-un inspirat duet), Loredana Groza, Denis Roman, Ileana Sipoteanu — mint oei ce au cântat la Gala melodiile premiate, și le-au cântat frumos. Dar, aceasta-i întrebarea, le vor mai cânta ei pe scenă (nu ne referim la emisiunile TV), în recitalurile lor prin țară și peste hotare? Să nu uităm că una din cele două melodii de Cornel Fugaru, pe versuri de Dan V. Dumitriu, distins anul trecut cu Marele Premiu, a încheiat de atunci toate recitalurile scenice ale lui Dan Spătaru — este vorba de „De vrei să știi ce înseamnă român”, un autentic șlagăr al genului. Acosta, alături de „Doar marea”, ne-a convins pe deplin, cântat în deschiderea manifestării, după frumoasa paradă a interpretelor pe fondul muzical semnat de același compozitor. „E sărbătoare la Mamaia”; da, au fost două piese frumoase, ce au rămas în inimile noastre, confirmând opțiunile juriului, Anul acesta va fi mult mai greu pentru iubitorul de muzică ușoară românească să-și stabilească preferințe durabile, ceea ce trebuie să constituie un semn de alarmă în ceea ce privește pentru compozitorii premiați, care ne-au dovedit în altele rânduri că pot să ne ofere creații memorabile — i-am numit și pe George Grigoriu, Teodor Popa, Horia Moculescu, Ion Cristinoiu, Ionel Tudor, Camelia Dăscălescu, Corneliu Meraru, Viorel Gavrilă. Cei doi din urmă, alături de Lupu, au fost numele mai noi din palmares, dar trebuie spus că în primul rând din partea lor, ca și a altora mai tineri (Alexandru Simu, Dan Pavelescu, Dan Dimitriu, Alexandru Wilmany, Dan Creimerman, Octav Firulescu, Romeo Vanioa, Mihai Constantinescu, chiar Dan Stoian și Zoltan Boros), așteptam mai mult, acel suflu nou ce a înviorat atmosfera la Costinești și care a lipsit aici. Ar fi păcat ca autorii mai tineri să se supună și ei principiului, greșit, cum că pentru Mamaia trebuie exclusiv lucrări ample, festivaliere (și uneori festivaliste), cu generoase desfășurări orchestrale. Prea rar, s-o spunem, s-a înviorat publicul în cele două seri de „creație”, aproape că fusese cuprins de „spleen” și moleșală; pină și piesele în afară de concurs (așteptam altceva de la Fugaru, să recunoaștem), au fost în aceeași notă, doar Marius Teicu (dar de ce nu mai concurează, evitând mereu competiția? Dar Marcel Dragomir

unde a fost?), cu a sa „Eu te voi iubi”, dinamizând realmente sala, dornică de ritm și vigoare. Și dacă tot am amintit de texte, credem că doar trei producții, semnate Alexandru Andrițoiu, Dan Verona, Radu Cârneli, înseamnă, totuși, prea puțin prin prisma unei producții poetice cum n-au multe țări din lume, prea puțin aflate în atenția compozitorilor comozii, rutinieri (chiar și aceste trei colaborări s-au datorat mai mult organizatorilor, după câte știm...). Dar, dacă am fost mai aspri cu piesele (nivelul ridicat al competițiilor din ultimii ani o impune), să-i lăudăm pe foarte talentați interpreti, ce au reușit nu o dată să atragă aplauze pe „adresa” unor creații mai puțin izbutite. În afară de cele deja citate, se cuvin amintiți aici Mihaela Runceanu, Eva Kiss, Marina Scupra (toate trei din viață unor piese ce ar fi putut ajunge în Gală), Dan Spătaru, Mihai Constantinescu, Elena Cirstea, Viorela Filip, Vasile Filipescu, Roxana Popescu, Bianca Ionescu-Balo, Simina Ivan, Monica Anghel, Mirela Voiculescu-Fugaru, Choralis, Dana Bartzner, Expres. Cam mult, credem, într-un festival de muzică ușoară al anului 1987, trei piese din clase de cele două înregistrate soliste ale Teatrului de Operă, ale căror calități vocale sînt oricum recunoscute; dacă tot s-a ajuns la un partum „retro”, mai bine, eventual, se gîndeau citeva meditații omagiale unor creatori de marcă ai genului, de la Vasilescu și Ferenc la Misa Iancu, Kirulescu, Mălineanu, Giroveanu și alții. Așa, în concurs, ele au fost, s-a văzut, izolate, dezavantajate. Nu putem încheia consideratele legate de secțiunea de „creație” fără a scoate în evidență fiorul real, optimismul și încrederea în viață, în valorile eterne ale umanității, dragostea pentru om, oglindirea realizărilor poporului nostru, vibrația autentică din multe lucrări, cum ar fi: „Marea mea iubire” de A. Manolache, „Steaua a vieții, Terra” de I. Tudor, „Mindria mea” de V. Veselovski, „Vom trăi și noi iubiri” de G. Grigoriu, „Îmi ești pămintul miezului de vară” de D. Lupu, „Un poem tuturor” de T. Popa, „Dimbovița, apă dulce” de A. Giroveanu, „Cea mai mare zi” de C. Fugaru, „Să păstrăm ce-i frumos” de H. Moculescu, „Dacă vrei să fii om” de C. Meraru.

...INTERPRETARE

Adevărată bucurie a organizatorilor (Consiliul culturii și educației socialiste, Uniunea compozitorilor și muzicologilor, Radioteleviziunea Română, împreună cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă Constanța) — chiar dacă și la „creație” selecția putea fi altfel condusă — este legată, mai ales la actuala ediție, de secțiunea de „interpretare”, cu un nivel net superior al celor trecuți, cu tineri extrem de talentați, de promițători. Cel mai edificator exemplu: în cele două seri dedicate tinerilor soliști au răsunat aplauze și ovatii mai prelungi și mai fierbinți decît în acelea de „creație”, cînd evoluau vedetele genului (care nici eșă, să recunoaștem, nu pot transforma zgura în aur...). Oricum, aceasta trebuie să dea de gînd compozitorilor noștri, mai ales că tot ei au încredințat citeva melodii foarte reușite în primă audiere interpretelor aflați în concurs. Este vorba de Marius Teicu, Cornel Fugaru, Dan Ardelean, Aurel Manolache, Dumitru Lupu, Corneliu Meraru — și este de dorit ca aceste melodii să rămîna în circuitul difuzării (inclusiv pe discuri Electrecord), în interpretarea originală și nu „refăcute” de nume consacrate ale genului, cum s-a mai întîmplat. Așa cum, să recunoaștem, Daniel Iordăchioaie sau duetul Maraton au fost vădit dezavantajați de prime audieri nepotrivite cu stilul lor interpretativ modern; pentru ei, ca și pentru alți soliști cu înclinații către ritmica de actualitate se cerea să fie solicitați creatori tineri, cum ar fi Mircea

Drăgan, Dan Creimerman, Dan Dimitriu, Alexandru Simu, Ilie Vorvoreanu, Adrian Enescu, Anton Șuteu — o privire către palmaresul Concursului de muzică de dans pentru tineret de la Costinești ar fi furnizat și numele cele mai indicate. Cînd avem atîția creatori de talent este anormal să regăsim aceeași semnătură pe genericul a 3-4 piese! Juriul de anul acesta, mult mai judicios alcătuit, n-a lăsat practic în afară palmaresul niciunul din numele valoroase — și au fost destule, dacă socotim procentual. Astfel, și juriile au evidențiat, prin decizia finală, nivelul mai ridicat de la „interpretare”, premiind doar 12 melodii din 33, respectiv, în schimb, 15 interpreți din 27! Într-un singur domeniu a fost superioară „creația” — în acela al sonorizării (din nou, jos pătria în fața lui Paul Enigărescu); dar chiar dezavantajați de sunet (nu mai vorbim de recitaluri, unde acesta a fost foarte slab), tinerii interpreți au impresionat prin calități vocale, mișcare scenică, aplomb, oprositate, văzându-se din nă raodetele Cursului intensiv de pregătire de la București (organizat de C.C.E.S., el trebuie totuși perfecționat, prin implicarea unor specialiști mai tineri, mai „la zi” cu toate noutățile din domeniu) și ale celor 6 concerte sustinute pe litera sub genericul „Avanspremieră Mamaia '87” — de fiice dată cu zăli arhipele. Spunem că au fost 15 laureate; citi dintre ei au sanse reale de a se menține în elita genului? Sigur, nu putem prezinde juriului să-i premieze doar pe cei de perspectivă, premiul răspîndind în fond evoluția de moment, dependentă decisiv, am văzut, de piesele alese (capitol la care au greșit, spre exemplu, Angela Stoica sau Bogdan Iliescu) sau încredințate lor, ca prime audieri (aici ei n-aveau nici o vină). Dacă vor munci cu seriozitate și dacă nu vor fi uitați de compozitori, redactori, organizatori etc., sanse mari de viitor au Daniel Iordăchioaie (un temperament pe care-l așteptam demult, dublat fiind de muzicalitate) și Cătălin Crisan (romantic, sensibil, plin de căldură) — interesant duelul acesta dintre „Elvis Presley și Julio Iglesias”, cum au spus unii — cu umor, dar minimalizînd; Ramona Bădescu și Anca Turcașiu — ambele extrem de fotogenice, ceea ce nu e deloc puțin lucru; Lelia Floroscu și Luminița Radclariu — foarte tinere și ambițioase. Un „feeling” remarcabil a dovedit Marițana Dobre dar ea trebuie să-și revadă serios datele apariției fizice, ca și Otilia Rădulescu sau Eliza Peneoșu, și ele posezătoare ale unor calități vocale deosebite. Corina Mathia (inspirat distinsă cu Premiul special al criticii muzicale) a impresionat prin rafinamentul și eleganța interpretării, așa cum Angela Stoica (Premiul C.C. al U.T.C.) a rămas pe jumătate datoare, păcătînd prin alegerea unei melodii ce o depășea vocal. Am lăsat intenționat separat patru nume: cel al deținătoarei Trofeului „Mamaia '87”, Alina Mavrodin — care a cîștigat absolut pe merit, dar se cuvine a-și moderniza și stilul interpretativ, și „Look”-ul (coafură, vestimentație, machiaj, etc. — nu a fost singura în această situație), și cele ale grupurilor vocale — toate reținute pentru palmares, ceea ce larăși a fost foarte just. Totul este ca ele să nu se destrame, cum s-a întîmplat cu cele din anii trecuți (Forté, Ritmic, Trio R), pentru că au adus pe scena concursului o mișcare modernă, coordonată în cele mai mici amănunte, multă tinerețe, dinamism. Așa încît felicitări grupurilor Ton din Constanța (Mirela Popescu, Anamia Covalliu, Marius Mateescu, Mihai Marinescu) — instruit de Gabriela Sauciu, Stil din București (Teodora Rusu, Gabriela Chiliment, Sonia Mike, Mihai Balaban — cu mențiunea că acesta din urmă trebuie să-și mai cenzureze elanul scenic, subordonîndu-l intereselor grupului) și Maraton (alcătuit din bucurăsteanii Mihai Brehuescu și Octavian Moise). Personal, ne-au mai plăcut (și credem în înzestrările lor, așteptîndu-i la edițiile viitoare: să nu uităm că nici Mavrodin, anul trecut, nu a reușit să intre în palmares!); Corina Moldovan (Harghita), Aura Buiaș, Luminița Halip (București), Nina Doroftei, Adrian Dopinescu (Iasi), Florentina Pocora (Tulcea), chiar Monica Măceanu-Bejan (Galați). Dintre dascălii lor, fie la Școli populare de artă, fie la teatre sau cu-

burl, se cuvin menționați Mihaela Runceanu, Titel Popovici, Dumitru Lupu, Gloria Bordoș, ca și factorii responsabili de la Casa de cultură a Ministerului de Interne din București.

...RECITALURI

În ceea ce privește recitalurile, se cuvine evidențiată la loc de cinste deschiderea organizatorilor către nume îndrăgite și de cei tineri: formația Holograf (care a lansat cu această ocazie melodia „Visul meu din zori”), Vasile Seicaru și Ștefan Hrușcă. Îi dorim la edițiile viitoare, ca și la „Melodii '87”, și cu piese în concurs! N-au lipsit nici în acest an întîlnirile, gustate din plin de un public generos (sute de spectatori rămîneau seară de seară să asculte concursul din afara incintei; chiar nu se poate studia mutarea competiției la grădina Soveja, cu o capacitate dublă și facilități tehnice net superioare?), cu Mirabela Dauer, Corina Chiriac, Cornel Constantin, Mihai Constantinescu — vedete de prim calibru, pe care le vom iubi întotdeauna; ne-a încîntat recitalul sensibil al Ewei Kiss (îi așteptăm anul viitor în recital și pe Mihaela Runceanu, Angela Ciochină, Cornelia Vorvoreanu, Stela Enache, Marina Scupra, Expres, Mirela Voiculescu-Fugaru, Carmen Rădulescu, ca și pe Gabriel Cotabiță, Dorin Anastasiu sau George Nicolescu), ca și prestația plină de umor și ritm a grupurilor Acustic (Petroșani) și Academic (Brasov) — ce deosebire, totuși, între recitalul cu acompaniament și cel cu „negative”! S-a respectat tradiția de a oferi o sansă laureatilor de anul trecut, Loredana Groza (cu un recital ca la carte, alături de trupa de dans acrobatic Total din Constanța); a fost cel mai „1987” dintre tot ce s-a prezentat aici), Daniela Nicol și Doru Ștefan (care au trecut cam neobservați, în parte din vina lor, în parte...), Dan Spătaru a absentat, în ultima clipă, iar Adrian Daminescu a impresionat cu vocea sa strălucită. De dorit ar fi ca fiecare interpret să-și gîndească recitalul, cum a făcut Loredana Groza, ca un „show” și nu ca o simplă însruire de piese, colaborînd cu regizorii teatrelor și Televiziunii, coreografi, actori. Aici, mai mult ca oriunde, ei sînt lăsați și trebuie să arate că pot, dacă pot, să depășească stadiul aparițiilor convenționale, de serviciu. Salutînd editarea, în chiar perioada de desfășurare a manifestării, a celor patru albume Electrecord cu piese înscrise în secțiunea de „creație” (inclusiv a celorla în afară de concurs) — a existat și un foarte vizitat stand de discuri — am dori să fie gravat și un L.P., cel puțin, consacrat tinerilor interpreți (ce s-ar mai fi vîndut, acum, un disc cu Crisan și Iordăchioaie!). Iar dacă a fost ceva ce s-a situat sub stacheta înaltă a acestei manifestări de prestigiu, înscrisă la loc de cinste pe agenda Festivalului național „Cîntarea României”, acesta a fost programul de sală — o simplă enumerare de titluri, cu grave și jenante greseli de nume și titlaturi. Am fi dorit să citim acolo și numele acelor ce au contribuit, fiecare după puteri, la încheierea unei ediții reușite a concursului de la Mamaia: orchestrele teatrului „Fantasio” (dirijor Aurel Manolache) Ionel Tudor și Alexandru Wilmany; grupurile vocale ale Ansamblului artistic al U.T.C., Choralis și Armonia (instruite de Voicu Enăchescu); scenograful Cornel Ionescu, Dana Moraru, Oana Ionescu (aceasta din urmă avînd în grija costumele); minu-nata echipă a Televiziunii (la cine să ne oprim aici? Mariana Soitu, Doina Anastasiu, Cătălin Cătoiu, Mihai Mirtu, Aliona Stroian ar fi doar cîțiva dintre ei...) sau cea a Radioului, cu transmisiile în direct, timp de 5 seri; regizorul Bițu Fălticeneanu; membrii celor două juri, ambele avîndu-l în frunte pe prof. univ. Nicolae Călinoiu, președintele Uniunii compozitorilor și muzicologilor, rectorul Conservatorului „C. Porumbescu”. Dar cite nu se pot tipări într-un program de sală, la o manifestare alit de complexă, de atractivă! Din fericire, greselile se pot coreja; rămînem cu amintirea plăcută a unei competiții muzicale de tinută, de mare și angajat profesionalism.

OCTAVIAN URSULESCU

Cronica de film

Viața cu adevărurile ei fundamentale

Istoria filmului sovietic cuprinde un număr considerabil de capodopere și totodată de autori reprezentativi pentru evoluția expresiei, a limbajului artei a șaptea. O retrospectivă alcătuită numai din șapte titluri, cum este, de pildă, aceea propusă recent la Cinematograful „Studio” din Capitală, în cadrul „Zilelor culturii sovietice”, oferă doar o imagine dintre altele ce ar putea da tabloul unei prodigioase cinematografii.

Reintîlnim însă în titlurile programate săptămîna trecută la București citeva din preocupările emblematic ale cinematografiei sovietice: teme și formule regizorale apreciate, care conturează o specificitate pregnantă. Două filme compun portrete, cu o forță modelatoare remarcabilă (Comunistul de Iuli Raizman, avînd în rolul principal pe Evgheni Urbanski) și, într-o manieră populară,

de accesibilitate sentimentală — Balada soldatului al lui Grigori Ciuhrai. Primul e realizat în 1955, al doilea în 1957, așa încît ele sugerează caracterul „istoric” al retrospectivului ce își putea situa domeniul cu mult mai înainte. În anii dinaintea celui de-al doilea război mondial — una din temele de referință ale cinematografiei sovietice. De altminteri tema războiului revine în alte pelicule văzute recent — aceasta dînd, de fapt, imaginea concentrată a producției sovietice de filme. Torpilorii de Semion Aranovici (cu Rodion Nahapetov în rolul principal), Amintirea unei mari iubiri de Piotr Todorovski (cu Nikolai Burliaev, Natalia Andreienco, Inna Ciurikova) și Du-te și vezi (regia — Elem Klimov). Fiecare dintre acestea propune o altă imagine a războiului ca spațiu al eroismului de excepție, necesar, motivat, sau ca document

zguduitor despre crimele comise de fasciști în anii de ocupație. Portretul „comunistului” ca figură activă, luminoasă, exemplară, și cel al eroului care pune viața lui în slujba apărării patriei sînt constante ale unei cinematografii pentru care conținutul are mereu aceeași importanță ca și formula stilistică. Documentul zguduitor din care își construiește narațiunea filmul Du-te și vezi, ca un avertisment neliniștitor ce nu poate lăsa pe nimeni indiferent (condamnarea a crimele săvîrșite împotriva umanității) devine, în Amintirea unei mari iubiri, „document” al pierderii marilor sentimente distruse de război.

Retrospectiva a ales, după cum s-a înțeles, să refacă, evocator, mișcarea psihologilor bulversate la întîlnirea cu războiul, aducînd pe ecran situații, conflicte, oameni de o verosimilitate admirabilă, calitate distinctă a cinematografiei sovietice, atență să surprindă adevărul de viață, cu amănuntele lui dătătoare de emoții sincere. Pentru cine a văzut filmul lui Piotr Todorovski e ușor a-și face o impresie despre ceea ce poate deveni o „mare iubire” stîșiță de război. Se cuvine subliniată o altă trăsătură, între multe altele notabile, proprie filmelor prezentate în această retrospectivă:

vă: anume aceea de a fi pornit în investigația spațiului istoric, social, politic și uman de la lucrurile simple, adesea insignifiante, ale cotidianului (nu o dată impregnate de realitatea dramatică a războiului ori de aceea, tot atît de tulburătoare, a unui prezent ce nu-i poate lăsa indiferenți pe protagoniștii). Viață particulară de același Iuli Raizman și Și viață, și lacrimi, și dragoste de Nikolai Gubenko aduc pe ecran crîmpele de „viață” actuală. Spectacolul existenței se încarcă de nostalgie în ultimul film, în realizarea căruia cineastul și-a luat subiectul din spațiul aparent neînsemnat, al unui cămin de bătrîni. Cîtă viață, cîtă efervescență a trăirilor tocmai la asemenea oameni pentru care descoperim a nu fi rămas nimic indiferent și, mai ales, pentru care viața se află în față, înainte, oricîte amintiri ar acoperi ori ar umbri biografiile lor. Simplu, nesentimental, neromanțat, cu umor și tandrețe, cu un respect firesc pentru noi înșine, de fapt.

Retrospectiva filmului sovietic ne oferă un esanțion de artă cinematografică și totodată o lecție de viață.

IOAN LAZĂR

Valori de azi

Marcel Olinescu

Tihnită trudă ce supune veacul

Sculptor, pictor, grafician, poet, publicist, animator de viață culturală, profesor, Marcel Olinescu reprezintă azi, exemplul din păcate, din ce în ce mai rar, al unui om de cultură cu aspirația totalității. A făcut pentru artă și pentru integrarea ei în viața culturală a țării, aproape tot ceea ce omeneste este posibil: practicând-o, comentând-o, sprijinind-o, învățând-o el însuși mereu, învățându-i pe alții.

Din traiectoria sa exemplară, lineară, luminoasă, consecventă, netulburată de negări și renunțări spectaculoase, notă aparte fac, abia azi, versurile sale de tinerețe, dovedind, ceea ce, poate că atunci, în epocă, nu apărea atât de pregnant, influența unei mode și a gustului timpului arbitrar, într-una din direcțiile sale, de minulescianism. Fiindcă, atunci când se întreba cu o îngrijorare ce părea dramatică și suna ca o gravă somație a lăuntruului său indecis să se dezvăluie și să se lămurească, nu era decît o „poză” făcută în „haina” lui Minulescu (pe care îl admira în mod declarat) și din profilul lui Bacovia: „Mai pot să mă realizez pe mine / Cînd toți strămoșii îmi sînt în vine? / Port boala veacului în mine / Sînt un om bolnav de mine. / Unde este veacul cel de peste veacuri / Să găsească suferinții mele leacuri? / Să-mi scoată eul din haina lumii / Să-l descinte de deochiul lumii? / Unde-i?” („Ce sînt eu? Cine sînt eu? Spune!”). Regăsim aici bună parte din grima și recuzita unei atitudini pe cît de frumos rimată pe atît de falsă. Ca și acel lamento țîșnit dintr-o bună credință și dintr-o îndoielă adevărată dar nejustificată, care îl făcea să se minimalizeze retoric: „Sînt gară c-un

minut oprire / Un minut ce-mparte o veșnicie în două / Un minut ce-aprinde o însuflețire / De-o așteptare veșnic nouă. / Și acum, se repetă în acest decor / Ca viața: Un minut oprire, Domnilor!” („Cîntec banal”).

Spaime ale unei firi sensibile, atente, excesiv de autocrîtice, circumspecte și modeste. Apoi, fără zvircoliri de conștiință, fără pendulări excesive de la o modestie abuzivă la un orgoliu intolerant, să vină, atunci, în aceeași epocă, lampezirea, decantarea, dezvăluirea de sine, conștientizarea propriilor forțe, cîntărea lor exactă, care i-au dat curaj și un echilibru nezdruccinat de jumătatea de secol care a trecut de atunci, fiindcă, iată mai bine de 50 de ani au trecut din momentul cînd artistul și poetul declara public: „M-am cunoscut cu mine-n într-un firziu / Cînd s-a intîmplat aceasta nu mai știu / M-am cunoscut așa, cum ai descoperi oeva / Ce-a fost mereu totuși, în preajma ta. / Era vară? Era iarnă? Nu mai știu... / Ca pe o veche cunoștință m-am luat la rost: De unde viu? Ce fac? Ce sînt? Ce-am fost? / Pînă atunci fusesem un oarecare / Și iată-mă deodată: EU (...) Și m-am întors atunci, din nou, / Să mă măsoar pe mine tot cu mine.” („Eu”).

Cu un inedit activism cultural, Marcel Olinescu a făcut în perioada interbelică figură de mentor cultural într-un oraș, în care imediat după sfîrșitul primului război coexistau nenumărate influențe, gusturi, stăpîneau (și nu puține) prejudecăți, funcționau ierarhii ale altor vremuri. Constituirea unei vieți literare și artistice, a unui grup de intelectuali și a unui public care să citească, să

meargă la conferințe, să asiste la manifestări culturale, spectacole, vernisaje în care valorile tradiționale dar și glasul nou, al culturii românești moderne să fie prețuite a fost principalul său scop. Întemeierea societăților artistice, a grupărilor literare și plastice, tipărirea unor publicații în limba română, în paginile cărora scriitorii din toate provinciile românești se întîlneau într-o splendidă armonie intelectuală, într-una dintre frumoasele epoci de strălucire artistică românească pe care a cunoscut-o orașul. Pentru studentul reșean care participa la greva studenților de la facultățile de arte plastice împotriva condițiilor mai mult decît dificile de studiu, sancționat cu mutarea disciplinară la București, acest deceniu de viață și muncă dăruit unui oraș transilvănean, nu poate să fie decît firesc prin entuziasm, angajare, conștiință artistică, după cum, iarăși, destrămarea vieții culturale instaurate după plecarea sa, urmată de desființarea sau încetarea activității acestor cadre în contextul tulburărilor ce au precedat războiul, nu face decît să contureze și mai mult, postura sa și rolul de suflet al mișcării culturale românești din Aradul interbelic.

Arta sa însăși, reflectînd tendința lui spre nou, spre experiment, spre inovație, spre cercetare, spre conexiuni ale diferitelor domenii de activitate (poezie și plastică, poezie ilustrată, plastică născută din sugestia literiei, plastică și folclor, artă cultă, artă populară, plastică și comentariul critic, cercetare și valorificare a surselor vechii arte românești, cercetarea noului, nefigurativului, combinarea tehnicilor, exploatarea resurselor lor expresive la maximum, întoarcerea la vechi tehnici populare, abordarea la vîrstă (pentru alții) definitivă și de neînlucuit formule stilistice) de 70 de ani, a tuturor formulilor moderne de exprimare plastică dovedesc mobilitatea interioară, curiozitatea pentru nou, dar și dureroasa aspirație spre totalitate, spre unitate ca desăvîrșită sinteză a tuturor încercărilor, concluziilor într-o singură și mare unitate de gînd și simțire care este opera iar opera sa exemplară prin vigoare, auten-

ticitate, respingere a gratuitului, învechitului și modernizării forțate, impresionantă prin cantitate (donată cu generozitate în repetate rânduri Muzeului de artă, Bibliotecii Academiei, Botoșanilor săi natali ș.a.) poate alcătui — cită a rămas nerisipită pe la sutele de admiratori și prin zecile de colecții, oricînd, în sine, un întreg muzeu (cu depozit cu tot), și catalogul de cărți publicate — și cărămă plină cu dosare în care zac nereditate articolele risipite din 1923 încoace în ziarele de oriunde ale țării — un model elocvent al flexibilității și rezonanței interloare a artistului față de orice idee actuală, a permeabilității și dialogului permanent întretînut cu lumea, considerîndu-se, cu veșnica și tipica sa nemulțumire, opera neîncheiată, perfectibilă. Semn al unei benefice tinereti, fiecare retrospectivă organizată din 1967 („Sub semnul mitului” — București), și pînă azi, a fost nu evocarea vechii sale activități și retrospectiva pe „termen scurt” a ultimilor ani, în care s-a ocupat de cite un aspect (limbajul plastic nefigurativ și semnele decorative extrase din ornamentica populară, masea, peisajul etc.).

Retras azi mai mult spre munca de atelier, lăsînd celor tineri inițiativa gesturilor publice (magistral executate cînd i-a fost rîndul să dea realității o replică), încercat și el de viață — cu pierderea unor oameni dragi, cu boală, cu splendoza demonstrație de forță intelectuală și artistică, cu lecția acestei tinereti reale și a unei puteri de muncă rostită fără nimic ostentativ, fără patetismul îndărătul căruia ar sta o răfuială cu soarta, cu o emoționantă discreție (ce l-a însoțit, uneori poate pînă la inoportunitate) și cu un inimitabil firesc, Marcel Olinescu își vede, astăzi, pur și simplu de drum. El are multe încă de spus și nu în contul gloriei. În statornicia sa slujire a artei, vedem un semn al superiorității spiritului și, oprindu-ne din ritmul trepidant, cu ochi scormonitor și suflet deschis, să-i deprindem tîlcul pasului și să-i ascultăm, fără grabă, tihnită trudă întru frumos.

SIMONA VĂRZARU

Ecouri la dezbaterea noastră:

„Filonul umanist al dramaturgiei naționale”

Capodopera!

Oricînd ar încerca cineva o alcătuire a istoriei literaturii dramatice naționale va pune la loc de frunte capodopera. Orice ierarhizare a valorilor repertoariale ori referințe asupra mișcării acestora în definirea și dezvoltarea artei spectacolului de ieri sau de azi începe prin a reflecta asupra revalorificării prin reinnoire a capodoperelor, a fondului de aur al literaturii dramatice mostenite, perene. Însesi memoriile creatorilor de teatru reinnoie, înaintea de toate, confruntarea ce-au avut-o cu marca dramaturgiei a timpurilor, cu acei scriitori care, prin operele lor, au străbătut, strălucind, decenii și secole.

Alecsandri, Delavrancea și

Hasdeu, Caragiale și Davila, ori Kirilăscu, Sorbul și G.M. Zamfirescu, Sebastian și Camil Petrescu, Voiculescu și Blaga au fost și vor rămîne pentru todeauna stilpii de referință ai teatrului românesc. Timpul va „clasiciza”, peșemne, pe mulți și din plutonul de azi: mă gîndesc, în primul rînd, la Lovinescu și Baranga, la D.R. Popescu și Sorescu, la Titus Popovici, Guza și Mazilu, Everac etc.

Astfel, apropierea de-acum, timide ori curajoase, ale creatorilor de spectacole de capodoperelor mostenite nu le putem privi doar ca pe niste bifări ale datoriei și onoarei, ci mai degrabă ca pe adevărate și serioase punți de încercare, dar și de

afirmare, ca pe o profundă răspundere culturală față de păstrarea, mereu neîntreruptă, a permanenței spirituale românești, a tradițiilor, a istoriei patriei și neamului. Căci a privi cu ochii de azi lumea lui Caragiale, a investiga de pe poziții filozofice și estetice noi drame istorice semnate de Delavrancea sau Davila, a descifra sensurile de adînc intelectualism cu mijloacele teatrului modern al pieselor lui Camil Petrescu și Blaga (mai puțin gustate în vremea lor), a asocia comedia de moravuri interbelică cu menirea educativă de azi a teatrului, în sfîrșit a scruta din unghiul contemporaneității pentru a găsi ecourile operei clasice în actualitate sînt inconștabile surse de inspirație ale creatorilor de spectacole întru reinnoirea și revalorificarea dramaturgiei clasice românești.

Fără îndoială, timpul triază, selectează, uită, renunță doar pentru a reveni mai tirziu, cu alte cuvinte acționează fertil asupra repertoriului clasic, asupra tezaurului de valori perene și tocmai aceasta ar impune ca eveniment artistic orice tentativă a teatrelor de abordare a re-

bertoriului clasic. Ceea ce mi se pare paradoxal este însă faptul că asemenea evenimente teatrale se ivesc la noi rar, făcînd, se pare, ravagii, o mentalitate instalată fals și anume aceea a „spectacolului-prestare de serviciu”, cu care se bifează doar „contactul” cu tezaurul clasic, periclitîndu-se astfel din pornire actul artistic. Și-atunci, investiția, mai de toate planurile, rămîne minimă, miza la fel, entuziasmul dezumflat, cîteva matinee scolare, organizate la întîmplare ori de ochii lumii, întretinînd un succes dinainte compromis. Culmea este că și-atunci cînd se realizează, din întîmplare ori cu bună știință, un asemenea eveniment artistic, un real succes de presă și public, acesta rămîne mai întotdeauna insuficient valorificat în fața publicului iubitor de teatru, de dragul unui succes mai comod cu piesa străină, fie ea și de valoare mai mică, dar... „rentabilă!”. Consecințele nefaste care decurg de-aici în fondul moral al publicului (sau, ca să-l citez pe Iorga, „în fondul moral al poporului nostru”) se presupun.

Figuri legendare ale istoriei

neamului, multe din ele depozitate în fondul de aur al literaturii dramatice, capabile să anime conștiințele de azi, în special pe acelea ale generațiilor tinere, nici nu mai apar, ori apar prea rar pe scenele teatrelor noastre. Mă gîndesc la Ștefan cel Mare din „Apus de soare”, la Ștefăniță din „Viforul” de Delavrancea, la Ovidiu din piesa cu același nume de Vasile Alecsandri, la „Bălcescu” de Camil Petrescu, ori la altele, nici măcar abordate de dramaturgia contemporană de inspirație istorică, ca Nicolae Titulescu, de pildă, figură memorabilă a diplomatiei românești, nemaivorbind de eroii mișcării noastre muncitorești, revoluționare.

Investighează oare îndeajuns acest tezaur nepieritor sfera creației teatrale de azi? Tinerii noștri regizori și actori sînt ei oare îndeajuns deprinși a se forma în primul rînd la școala grea a tezaurului clasic, la flacăra clocotirii istorice a poporului căruia îi aparțin? Iată doar cîteva întrebări ce nu-i vor putea părăsi vreodată pe adevărații creatori ai teatrului românesc.

GEORGE MOTOI

Cronică de balet

Arta coregrafică sovietică

Între manifestările prilejuite de „Zilele culturii sovietice” în țara noastră, s-au înscris și spectacolele oferite de Teatrul de stat de balet din Moscova, pe scena operei din București. Deși cu o istorie relativ scurtă — a fost înființat o binemeritată reputație internațională în 1966 — ansamblul moscovit și-a creat mai ales de cînd la conducerea sa au venit, începînd cu 1977, Natalia Kasatkina și Vladimir Vasilev, străluciti reprezentanți ai artei coregrafice sovietice contemporane. Repertoriul teatrului cuprinde lucrări de un larg evantai stilistic, de la clasic și neo-clasic pînă la modern și chiar cele mai noi căutări ale coregrafiei actuale. De akfel, această varietate orientare stilistică a fost vizibilă și în spectacolul la care am asistat, unde am admirat linia pură, clasică din *Pas de deux*-rile din *Corsarul* sau *Frumoasa din pădurea adormită*, dar și neoclasical din *Amurg la Petesburg*, sau exprimarea plastică modernă din *Adagio* sau *Facerea lumii*. Cît despre soliștii prezenți la București, „stele” ale baletului sovietic, este destul poate să menționem că aproape toți sînt laureați ai unor prestigioase concursuri naționale și

internaționale, și au la activ numeroase turnee peste hotare, ca semn al valorii și aprecierii de care s-au bucurat și se bucură.

Structura programului a fost a unui recital cuprinzînd fragmente (*pas de deux*, variațiuni) din baletele celebre, dar și cîteva creații coregrafice mai noi. Am să încerc o caracterizare succintă a fiecărui solist în parte ca și a unor momente de vîrf ale spectacolului, fără a face distincții valorice — la un nivel foarte înalt nu mai sînt oportune — ci numai de exprimare și formulă artistică.

Galina Skapina în *Pas de deux*-rile din *Corsarul* și *Frumoasa din pădurea adormită* a impresionat printr-o tehnică clasică impecabilă, sensibilitate și eleganță, rolurile care i se potriveau cel mai bine fiind cele de factură romantică. Este un fapt arbucunoscut că baletul sovietic se remarcă prin înalta lui înaltă tehnică și profesională, trăsături pe care le-am înțeles și în evoluția solistei Tatiana Pali, dar ceea ce m-a impresionat mai mult la ea a fost rafinamentul interpretării. Dansul ei în *Pas de deux* din *Sărbătoarea florilor la Gentiano* și din *Flăcările Parisului* l-aș asemui cu spuma

dantelei belgiene, într-atît de grațios și subtil au fost caligrafiați pașii și gesturile. Vera Timasova în *Pas de deux* din baletul *Nathalie* și în *Grand pas* din *Don Quijote* ne-a arătat și ea o tehnică fină și o pregnantă individualitate artistică. Mai mult de atît, ea trece cu dezinvoltură la roluri structural deosebite ca cel al „diavoliței” din baletul modern *Facerea lumii*. Aceeași disponibilitate pentru clasic și modern am observat-o și la Anna Serdiuk care a evoluat cu siguranță și acuratețe atît în *Pas de deux* din *Carnaval la Venetia* cît și în „partitura” Evei din *Facerea lumii*, dînd relief artistic ambelor roluri: voioșie, exuberanță ca în orice trăire carnavalescă, în primul caz, și inocență și senzualitate rafinată în legenda biblică. Personalitate artistică dovedește și Galina Skuratova în interpretarea Isoldei (fragment din *Tristan și Isolda*), iar Natalia Stavro și Nina Osipian sînt două balerine cu farmec și temperament în *Choros* și respectiv, *Grand pas* din *Don Quijote*.

Toate așteptările au fost însă depășite de Galina Stepanenko, în același *Grand pas*, balerina nu numai cu un fizic fermecător dar și cu o tehnică dusă la virtuozitate. Un ritm și un temperament vulcanic au dat și mai multă pregnanță evoluției sale.

În baletul clasic, se știe, rolurile masculine secondează pe cele feminine, care se află în centrul atenției. Ei bine, balerini sovietici au dat atîta culoare și forță artistică interpretărilor lor încît și-au egalat și poate, uneori depășit partenerii. Vladimir Malahov (*Pas de deux* din *Sărbătoarea florilor la Gentiano* și

din *Frumoasa din pădurea adormită*), Stanislav Isaev (*Tristan și Isolda* și *Pas de deux* în *Corsarul*), Ilghiz Galimulin (*Pas de deux* din *Flăcările Parisului*), Serghei Vanaev (*Choros*), Valeri Trofimciuk (*Carnaval la Venetia*) și Alexandr Gorbatevici (*Grand pas* — *Don Quijote*) au impresionat prin tehnica impecabilă, vigoarea interpretărilor, dinamismul și spectaculozitatea stilului. I-am lăsat la sfîrșit pe Olga Pavlova și Victor Kasatkî nu numai pentru că alcătuiesc un cuplu desăvîrșit sudat, încît nu-i poți separa, dar și pentru că interpretarea lor s-a situat într-un alt registru. În lucrările clasice, în special, în variațiuni, și pas de deux-uri, un număr de figuri dificile și de mare efect au un succes garantat la public, în schimb în baletul modern este necesar un alt tip de sensibilitate și expresivitate. În *Adagio* de Albinoni (coregrafia — I. Cernișov), Olga Pavlova și Victor Kasatkî au creat o atmosferă de vis alb, cu o plastică de o frumusețe aparte, cu o mișcare lentă și ingenioasă, ca o derulare de fotograme, în clar-obscur. În *Amurg la Petesburg* (colaj muzical din Ceaikovski, în coregrafia Natahiei Kasatkina și a lui Vladimir Vasilev) aceeași excepțională balerini și-au demonstrat nu numai virtuțile coregrafice, dar și un real talent dramatic.

Recitalul solistilor Teatrului de stat de balet din Moscova, a atins cote mai înalte cote ale unui eveniment artistic, încîntînd atît publicul cît și specialiștii. Nu ne rămîne decît să ne dorim să-i revădem cît mai curînd pe scena Operei din București.

PAUL ANTIFA

Un concept disputat

În sfârșit, a apărut și volumul al doilea din *Ontologia existenței sociale* a lui Georg Lukács, filosof foarte des citat mai ales înainte de a fi tradus în românește, ceea ce poate părea, desigur, un simpatie paradox. Dar, dacă ne gândim că aceasta s-a înfăptuit mai ales în legătură cu un concept — înstrăinarea — a cărui clarificare marxistă a început la noi după apariția, în 1968, a *Scrierilor din tinerețe* ale lui Marx și Engels, faptul are o explicație cit de cit logică. Cititorul poate, astfel, după această dată, să se familiarizeze din sursă directă, cu accepțiunea „înstrăinării” și „autoînstrăinării” muncii și muncitorului la Marx, cu sensul diferit și nou al categoriei față de cel din filosofia lui Hegel (înstrăinarea conștiinței de sine) și Feuerbach (înstrăinarea prin religie). Or, Georg Lukács era cunoscut și ca unul dintre cei mai prestigioși filosofi marxisti care au încercat edificarea unei ontologii și din această perspectivă. A apela la el, în condițiile amintite, era deci firesc. Neftresc a rămas doar gestul celor care, neavând posibilitatea să-l citească, l-au citat totuși copios, antrenând în respectivele comentarii și inevitabile erori.

Iată însă că în volumul recent apărut la Editura politică, în îndelung și migălos elabora-

ta traducere a lui George Purdea, Vasile Dem. Zamfirescu și a regretatului Radu Stoichiță (prin confruntarea textului german cu traducerea maghiară și italiene), cititorul și cercetătorul au ocazia să ia cunoștință de filosofia înstrăinării la Georg Lukács, de accepția pe care o dă el acestei categorii, explicit, într-un capitol distinct, cu relativă autonomie față de celelalte trei (*Munca, Reproducția, Ideaticul și ideologia*).

Vrînd-nevrînd, abordarea înstrăinării din perspectivă marxistă trebuie să aibă un sens polemic, atît dacă raportăm conceptul la felul în care s-a format și precizat, cit mai ales la legătura cu multe și contradictoriile lui incidente și accepțiuni contemporane. În acest sens, critica lui Lukács se îndreaptă mai ales împotriva exceselor și nedefinirilor a-bordării alienării. Trăind-o, de pildă, ca pe ceva ce ține de „la condition humaine” îi conferim un caracter supraistoric. Dar, tot atît de greșit ar fi să luăm în serios bocetul celor ce o prezintă ca pe o inexorabilă și iremediabilă tară a dezvoltării societății contemporane.

În legătură cu ponderea și locul acestui concept în opera lui Marx, Lukács se delimitează de acei cercetători, mai precis de acei doctrinari care susțin că înstrăinarea l-a preocu-

pat pe autorul *Capitalului* doar în tinerețe, încercînd și, am spune, reușind să pună în lumină „eroarea acelor adepți critici ai lui Marx care consideră că problema înstrăinării este specifică tinărului Marx (perioadei sale filosofice), că ea ar fi depășită de economistul Marx în opera sa de maturitate și, ca atare, ea nu ar mai prezenta interes”. Sau: „Esența concretă a acesteia, poziția și importanța ei (alienării — n.n.) în cadrul procesului social de dezvoltare au fost reieșite de către Marx într-un sir nenumărat de conexiuni, atît în scrierile din tinerețe cit și în opera sa de maturitate”. Și Lukács determină prezența conceptului în lucrări ca *Teorii asupra plusvalorii*, *Mizeria filosofiei* ș.a. E. credem, singurul mod rezonabil de a examina filosofia lui Marx, adică sub aspectul unității și diversității acesteia, de a înfășa dialectica cristalizării și conceptelor ei fundamentale.

Lukács dă și o definiție a fenomenului înstrăinării, așa cum crede el că se conturează la Marx: „deși dezvoltarea forțelor de producție este în mod necesar și concomitent dezvoltarea capacităților umane, aceasta din urmă — și aici se relevă în mod plastic problema înstrăinării — nu duce în mod necesar la dezvoltarea personalității umane”. Așa stînd lucrurile, ar trebui totuși să nu uităm că nu putem vorbi, dacă e să respectăm realitatea social-istorică, despre forțe de producție în general.

GRIGORE TRAIAN POP

Emil Condurachi sau vocația globalității

Nu de mult, o veste tristă a străbătut lumea culturală: ne-a părăsit pentru totdeauna anul dintre iluștrii reprezentanți ai științei istorice românești, academicianul Emil Condurachi. Știm prea bine, din păcate, ce înseamnă o asemenea pierdere, căci istorici cu o pregătire complexă și temeinică, cu o gândire originală și profundă, calități pe care le intrunea profesorul Universității Bucureștene, nu sînt decît puțini, și dintre ei doar cei aleși.

Emil Condurachi a lăsat o operă științifică, o operă de cultură umanistă extrem de diversă, o admirabilă lecție de istorie, de civilitate, unde se disting, majestuoase, spiritul și sufletul. Cinci decenii de muncă neîntreruptă pe mari șantiere arheologice, la catedră, în institute și foruri științifice naționale și internaționale, cinci decenii pentru împlinirea unui ideal nobil: cunoașterea și interpretarea nuanțată a istoriei vechi, a originilor civilizației românești și sud-est europene, a convergențelor lor, a integrării acestora în civilizația omenirii. O impresionantă suită de demersuri în scopul apropiării popoarelor și țărilor, în sensul realizării trainicilor punți de legătură, de comunicare și comuniune. Europeanitatea operei istoricului Emil Condurachi, pe care, omagînd-o cu ocazia decernării premiului Herder, Răzvan Theodorescu o așeza „sub semnul acelei întîlniri fertile a genului popoarelor”, este pilduitoare pentru ceea ce trebuie să se făptuiască la nivelul istoriografilor din aceste părți de continent și nu numai.

Continuînd cele mai frumoase tradiții istoriografice profesate la Școala Română de la Roma, unde, între eminenții profesori, l-a avut pe Giuseppe Lugli, audiînd cursurile lui E. Albertini, L. Robert, J. Carcopino la Sorbona sau la Ecole Pratique des Hautes Etudes, profesorul Emil Condurachi a devenit el însuși un inițiator în ale învățămîntului clasic, un „spiritus rector” al istoriografiei noastre. Cercetările sale în arheologie, numismatică, istorie economică, politică, socială, în istoria artelor sînt remarcabile nu doar prin nouitatea informațiilor, ci și prin analiza și interpretarea modernă a descoperirilor. Atent la schimbările în plan metodologic și conceptual, la complexitatea mișcării scrisului istoric, Emil Condurachi era original în reflectarea trecutului, avea un mod aparte de a înțelege istoria umanității, o retrăia cu întreaga ființă, pendulînd dinspre un timp spre celălalt, dinspre un spațiu spre celălalt, cu o suplețe și cu o siguranță în gândire rar întîlnite. A evidențiat impactul culturii române și orientale în Europa răsăriteană și de sud-est, a redactat studii de anvergură privind circulația monetară în antichitate și în evul de mijloc în regiunea de la sud și de la nord de Dunăre, a adus contribuții de seamă în studiul cultelor imperiale, în cunoașterea bazilicilor creștine din Illyricum, a coordonat cercetările arheologice de la Histria și Callatis, a dezvăluit orizontul geografic antic al Dunării și al Mării Negre, a interpretat principalele izvoare greco-latine asupra etnogenezei vechilor populațiilor balcanice, a fost coautor al primei ediții academice a *Istoriei României* și, nu în ultimul rînd, a scris nenumărate studii sintetice privitoare la istoriografia mai veche sau mai nouă abordînd civilizațiile antice.

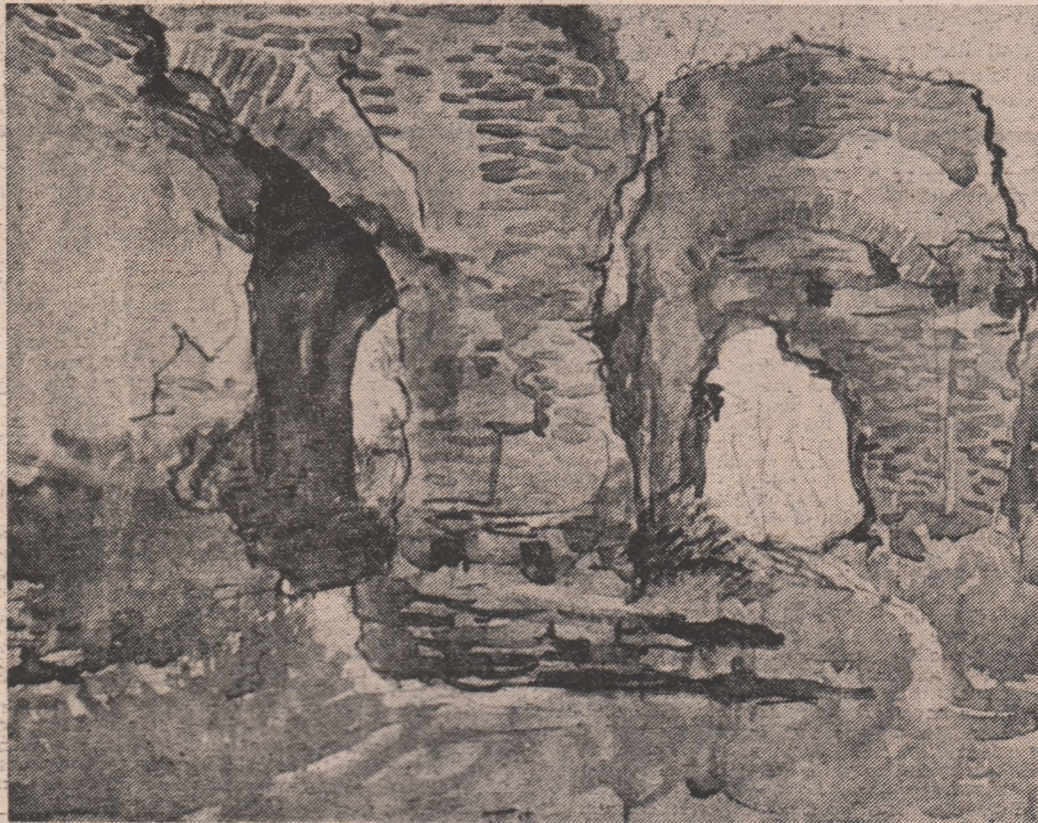
Membreu al forurilor științifice naționale și internaționale de prestigiu, al Academiei Române, al Institutului German de Arheologie, „doctor honoris causa” al Universității Libere din Bruxelles, vicepreședinte al Uniunii Academice Internaționale, precum și al Comitetului Internațional de Filosofie și Științe Umane, Emil Condurachi a beneficiat de o recunoaștere unanimă din partea specialiștilor, a colegilor și a

discipolilor din țară și de pretutindeni. În calitatea sa de secretar general al Asociației Internaționale de Studii Sud-Est Europene, academicianul român a fost sufletul acestei societăți, contribuînd cu tact, inteligență și competență profesională la dobîndirea unei imagini științifice asupra istoriei popoarelor din arealul balcanic. Acestei istorii i-a acordat un interes sporit. În accepțiunea sa, cum imi spunea într-un dialog purtat la Timișoara (cu ocazia lucrărilor Comisiei mixte de istorie româno-iugoslavă), zona constituie „o adevărată placă turnantă pentru toate cele patru direcții, nord, sud, est și vest; toate se întîlnesc aici. Prin această zonă și nu prin alta au fost vehiculate de la sud la nord, de la apus la răsărit și viceversa idei și tehnici, forme și decor caracteristice pentru o bună parte a întregii Europe”. Nu întîmplător se aplecase spre studierea multor ei fațete. Cîștigase, printr-o experiență îndelungată ceea ce obișnuim să numim globalitatea unui fenomen istoric; a apelat la cele mai variate izvoare primare, construindu-și studiile și comunicările pe recuperarea totală și interdisciplinară a vieții de pe aceste meleaguri, prin compararea elementelor primordiale sau secundare ce se interferau în spațiul cuprins între Adriatică, Marea Neagră și Marea Egee. Fundamentală rămîine, în sensul amintit, cercetarea prezentată, împreună cu Răzvan Theodorescu, în deschiderea lucrărilor celui de-al XV-lea Congres Internațional de Studii Istorice (București, 1980), *Europa de est, arie de convergență a civilizațiilor*.

Raportor al congreselor mondiale de istorie de la Viena, Moscova, San Francisco, București, al Congreselor de Studii Sud-Est Europene de la Sofia, Atena, București, Ankara, Belgrad, profesorul E. Condurachi a fost un ambasador cultural de excepție. Model de onestitate, bun simț și eleganță în tot ceea ce întreprindea, entuziast, plin de energie, dătător de speranțe, era întîmpinat cu căldură, iar cuvîntul său era așteptat cu mult interes; mescele rotunde ale simpozionelor ori congreselor se transformau într-o adevărată artă a expunerii subiectelor istorice, profesorul jucînd, în fiecare împrejurare, rol de promotor. Am avut privilegiul de a-l urmări la București, Belgrad și Timișoara cu ocazia unor asemenea manifestări și — mărturisesc sincer — am fost captivat de atmosfera pe care o crea în mijlocul istoricilor, de modalitatea firească prin care atrăgea atenția asupra uneia sau alteia dintre temele supuse discuției, de vastul orizont cultural și de viziunea europeană a savantului, minutor înțelept al unor idei și concepte dintre cele mai elevate. Răspundea cu amabilitate tuturor invitațiilor, încuraja cercetările autentice, răspîndea calm și bună înțelegere. Profesorul Emil Condurachi este printre noi, viețuiește acum și peste timp prin opera sa științifică, prin frumusețea caracterului, a principiilor ce i-au călăuzit drumul profesional, prin discipolii săi, prin impresionanta reprezentare a intelectualului românesc în lume.

VICTOR NEUMANN

Blitz

Încă o scrisoare a lui Emil Gîrleanu

De la Emil Gîrleanu a rămas un număr impresionant de mare de scrisori. Omul și scriitorul se aflau într-o permanentă comunicare cu cei din jur. Din această interesantă literatură epistolară nu ni s-a restituit decît prea puțin. Lui Teodor Virgolic îi revine meritul de a fi inițiu istoric literar care a acordat o atenție sporită și corespondenței celui ce a scris *Din lumea celor care nu cuvîntă*. Ediția din *Scrieri alose* cuprinde și o mică parte din scrisorile lui Emil Gîrleanu către G. Tutoveanu (5) către Ion Ciocirlan (6), către Corneliu Moldovanu (4), către Nicolae Iorga (2), către Mihail Dragomirescu (14), către I. V. Socec (1), către Simion Mehedini (1) și către I.L. Caragiale

(6). Între timp au mai apărut epistole ale lui Emil Gîrleanu și în unele corpusuri de documente de istorie literară. Toate contribuie la întregirea biografiei, a operei și, mai ales, la conturarea precisă a scriitorului în epocă. Nu de multă vreme am găsit încă o scrisoare a lui Emil Gîrleanu trimisă criticului Mihail Dragomirescu referitoare la o colaborare a unui om de știință la revista *Falanga literară și artistică* (10 ianuarie — 9 mai 1910): *Stimate domnule Dragomirescu, Eu am vorbit cu Grigoraș și ne deie cronici științifice, scrise ușor, pe înțelesul tuturor. Fieresc, am crezut, după cum știți, ca să fie plătit. Deci vă rog foarte mult să-i dați ceea ce se cuvine, deoarece eu am*

rămas angajat față de el. Priimiți incredințarea stimei mele. Emil Gîrleanu. [Domnului Mihail Dragomirescu, strada Gramont, 11, Loco. București, 20 februarie 1910]. Într-adevăr, parcurgînd colecția revistei *Falanga*, am întîlnit zece colaborări ale lui E. Grigoras, deosebit de prețioase prin tematica abordată: *Congresul cometelor* (nr. 5), *Parisul sub apă* (nr. 7), *Marginile lumii* (nr. 10), *Etna* (nr. 12), *La polul Nord, la polul Sud* (nr. 13), *[Locuitorii din eter]* (nr. 14), *Odiseea planetei Martie* (nr. 15), *Aviațiunea la români* (nr. 16), *Etimologia* (nr. 17) și *Razele ultraviolete* (nr. 18).

Am restituit această misivă cu gîndul de a fi introdusă într-un tom de documente și scrisori Emil Gîrleanu ce se pregătește acum să ia calea tiparului. Astfel de prilejuri nu sînt prea dese și e bine ca masivele volume de acest fel să fie cit mai complete și mai riguroso adnotate. Nu-i vorbă, surprize se pot ivi permanent în domeniul atît de delicat al istoriei literare.

NICOLAE SCURTU

● **DOINA BUȘILĂ**, Galați. Am mai explicat că nu pot să trimit scrisori de răspuns fiecărui corespondent în parte. Versurile prietenei dv., Diana, sînt romantice și lipsite de valoare.

● **R.M.G.B.**, Slatina. Ideile schițelor dv. satirice nu strălucesc prin originalitate, iar această carență de fond nu se poate remedia prin câteva jocuri de cuvinte, și ele simpliste:

„Profilul era profilat pe profilul unui ochi. Violet. Profilul fusese pietat de un pietor fără profil. Adică avea profil, dar nu era bun de nimic”.

● **IOANA TEMDA**, Bacău. Poemele dv., pline de stridențe, bruschează sensibilitatea cititorului. Sînteți în situația cuiu fără voce care se ambiționează, totuși, să cînte:

„Prin ferestre mucegăite de așteptare
aud razele lunii
pășind în virtul picfezelor
zgiriate de suspine”

● **MONA MATHIA**, Bușteni. De la marele nostru romantic Eminescu citi și de la realistul Rebreanu am împrumutat cîte ceva, dar de la amîndoi am învățat același lucru: că o mare lucră să fi om...”

Mai bine ați fi învățat de la ei să scrieți „împrumutat” în loc de „împrumutat”, „același” în loc de „același”, „să fii” în loc de „să fi”.

● **ADRIAN-SILVIU MIRONESCU**, Adjuș. Din cauza patetismului excesiv, declarațiile dv. de dragoste se apropie primejdios de mult, ca stil, de cele ale lui Rică Venturiano:

„departe e totul și-i singele meu
ce curge amar
prin venele
pline de pierdute amintiri
și iluzii pierdute”.

„te mai simt
iubito cu singele tău

CENACLU prin corespondență

— un continent de patimi fierbinți
în care-mi găsesc ușor loc printre
stafii”

● **CONSTANTIN SAVIN**, Iași. Nu este o soluție să recurgeți, în toate poemele, la inversarea unor situații din realitate. Uneori, procedul dă rezultate:

„La mare
se-astimplă uneori
să fie așa de semăn
incit luna
plutind ușor printre valuri
se răstîrce pe cer...”

Alteori, însă, răstornarea nu produce nici o emoție sau are chiar un efect iarian:

de experimentele de dragul experimentelor. Va veni deci vremea cînd, dincolo de expresia de umire în fața încă nevăzutului se va institui, efemer, bucuria în fața încă nepusatului estetic.

Nici nu s-au terminat bine primele experimente și în Republica Federală Germania se instalează primul computer. Acesta umple o întreagă încăpere. Președintele Consiliului de conducere al marelui concern de produse electrice evaluează posibilitățile de desfacere a acestuia la 30 de bucăți. Iar artiștii? Si ei s-au înșelat atît de anarhic? Au apreciat și ei atît de greșit viitorul și posibilitățile de perspectivă ale computerului în acele vremuri?

Fapt este că încă din anul 1950 Ben Laposky din Statele Unite ale Americii începuse să producă grafică cu sistemele electronice și instalațiile de calcul.

„Pe-aici
pe unde cerul
și-a plins lacrimile de piatră
a izbușit primăvara
și peștii au început să curgă
cu rîurile în spinare...”

● **ZOE RĂDULESCU**, București. O povestire poate avea, desigur, și un subiect banal — de exemplu cearta dintr-un troleibuz, ca la dv. —, cu condiția însă ca scriitorul să-i descopere — sau să-i atribuie — un sens mai profund. La dv. relatarea rămîne ternă și nu reușește să-i comunice cititorului decît exact ceea ce s-a întîmplat.

● **BOGDAN RĂȘCANU**, Timișoara, **AURELIAN MOLDOVEANU**, București, **DANIELA TRANDAFIR**, Bistrița, **CONSTANTIN POPESCU**, București, **ELISABETA FILIPOIU**, Constanța, **KAY DEMBROVSKI**, București, **VASILICA MARGINEANU**, Arad, **ECATERINA V.**, Sibiu, **COSTACHE IONESCU**, Iași, **PAVEL MUNTEANU**, Iași, **DIONISIE VATAFEANU**, București, **SERGIU MIRONESCU**, Craiova, **P. B.**, Timișoara, **IOANA CARANFIL**, București, **GHITA STROE**, Craiova, **DENISA STEFLEA**, Tîrgu-Moșes, **ION VASILESCU-BUMBULEȘII**, Drăbeta Tîrnava-Severin, **ELVIRA PAMFIL**, București, **IONUT COSMESCUSCU**, Bacău, **MARILENA DESPINESCU**, București, **NUȚI CRAIOVEANU**, București, **PARASCHIVA S. M.**, Beșta, **ELENA DIACONU**, București. În fiecare din textele dv. există cîte ceva demn de interes. S-ar putea ca în viitor să se facă o surpriză frumoasă.

ALEX ȘTEFĂNESCU

care erau niște precupțări ale graficii realizate pe computer în anul ce avem să vină, ce avea să domine, din păcate, prea multă vreme discuția privind computerul și arta. Pe atunci, acest fapt era de interes — dar astăzi? Trebuie să ne revizuiam reprezentările privitoare la arta realizată pe computer. În mod concret se poate spune că discuția despre produsul grafic al computerului — care mai înainte apărea ca rezultat tipărit al desenului, astăzi înlocuit de grafică prezentată pe ecran video — ne-a modificat unghiul de vedere pentru alte arti de utilizare ale computerului în atelierul artistului.

Articol de **JÜRGEN CLAU**
prezentarea și traducerea **PETER SRAGHER** din revista „Kulturchronik”, nr. 2/1986.

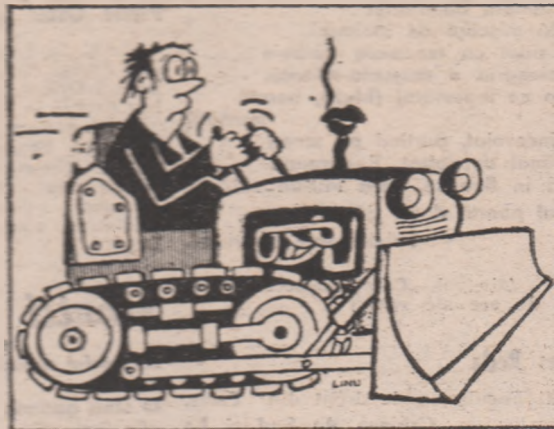
(va urma)

Lumea cu amănuntul Atelierul — un laborator Posibilități ale artei realizate cu computerul

Teoreticianul artei Jürgen Claus a publicat de curînd un volum la editura vest-germană „Ulstein”, care poartă titlul Artă cu cipuri, unde prezintă o imagine de ansamblu a artei produse cu ajutorul computerului, laserului, holografiei și cibernetei.

Ceea ce ni se pare cel mai important în acest articol nu sînt detaliile de finețe în ce privește cele mai sofisticate tehnici de producere a unor desene, picturi, în ultima vreme colorate, cu ajutorul computerului și a celorlalte mijloace electronice moderne, nu sînt nici efectele deosebite, incredibile, încă nevăzute în mod „natural” de ochii umani, ele putînd fi produse numai prin programare, ci ideea exprimată de exeget, și anume că inventarea computerului și a celorlalte tehnici moderne (laserul, holografia etc.) au produs o modificare în existența și dimensiunile artei. Fără un entuziasm nejustificat, putem spune, fiind de acord cu J. Claus, că s-au deschis cel puțin niște perspective nebanuite ale artei, unele cu reale valențe estetice reale. Ne gîndim la imaginea care reprezintă o serie de structuri grafice realizate de un aparat de tipărire al unui computer, care pot fi transformate în piese muzicale. Este vorba de o piesă a compozitorului de muzică realizată pe computer Herbert Brün. Sîntem convinși că după o necesară perioadă de experimentare și evasi-epuizare a tuturor posibilităților, ceea ce este viabil din arta realizată cu computerul se va desprinde

Cronica literară în linii frante de LINU

Al. Piru, Discursul critic, Editura Eminescu, 1987.
In acușarea sa critică, Al. Piru folosește o tehnică de investigație modernă.

Tabela de marcaj

Căpitanu' Val-virtej

Miercuri, la 2-0 pentru Steaua, mă-ntrebam un singur lucru: cine-o fi mai mare între Hagi și Dobrin? Că numai Giscanu făcea cu pîrdalnică minunile pe care le scamatoresc Hagi-mărîntelu', căpitanu' Val-virtej, uite-l — nu e!, cînd a venit — cînd s-a dus?! Dacă vreți să vă plîngeți de mîla, puneți-vă-n locul fundasului Huszarik, care-n pașpe minute a crezut că suferă de... Fata morgana, fiind martor ocular la două goluri-semnate de aceeași gheată iscusită mai valoroasă și decît echivalentul ei în aur! La primul gol, Hagi-Tudose, al de i-a mers vestea că n-ar da mingea nici în ruptul capului, a luat-o pe cont propriu și, ce-a făcut, ce n-a făcut (că nimeni n-a avut răgaz să vadă bine!), a plesnit-o dinspre stînga înspre dreapta de-a ascuns-o direct la rădăcina bării, ca să se știe unde-i e locul. Dai nici n-a apucat Huszarik să se frece bine la ochi că, hait, altă mingă pare că se volatilizază și, cînd colo, uite-o tot la Prislea cel voinic și de la el, firește, în cămara martorului Gaspar, trecut în foaie drept portar. La 2-0 pentru Steaua, sînt sigur că firtații de la M.T.K. regretau cîștigarea campionatului ungar și ar fi dat orice ca-n locul lor să se găsească și acum, ca mai an, ceilalți budapeșteni, din clubul Honved. Da' ce, noi i-am pus să se schimbe?! Drept pentru care i-am mai dăruit cu

doză, semn clar că îi tratăm exact ca pe colegii și predecesorii lor, suprimîndu-le, totuși, golul de onoare, ca să le dăm de înțeles că între timp am mai crescut și noi puțin (mai mulți)! Steaua a meritat toți banii, iar Hagi-căpitanul, ceva și pe deasupra, iar dacă mă-ntrebați pe mine vă spun că eu-l mai văd bine nici pe Maradona, în locul de pe culme, unde a stat destul! Hagi al nostru i-a luat urma cu viteza (luminii) cu care joacă jocul ăsta de societate, așa, individual cum joacă (numai) el, pe-aici și prin toată lumea! Să mai aud pe cineva că zice ceva rău de Hagi! Cine dă în Hagi dă în mine, cine dă în mine dă în Dan Claudiu Tănăsescu, iar cine dă în doctorul Tănăsescu dă în Ministerul Sănătății. Or, se știe, în sănătate nu e bine să-ți dai! Mai ales acum, cînd și Victoria a învins în Cipru, cînd Sportul și Craiova au cules (ceva mai greu) succese acasă și cînd Dinamo-n zece oameni a făcut un pas serios spre turul II! A fost o săptămîină de bine pentru fotbal, dovadă că și Rapidul, cu Liță la cîrmă, a luat un punct de la Brașov sau, cum ar spune Rică Răduceanu, quod erat demonstrandum!

HORIA ALEXANDRESCU

Mapamond

● Cel de-al XV-lea festival Cervantes se va desfășura în orașul mexican Guajajuato între 16 octombrie și 2 noiembrie. Sînt anunțate 72 de grupuri folclorice și 86 dansuri mexicane precum și din 38 de țări de pe toate continentele. Deschiderea va fi marcată printr-un concert al orchestrei filarmonice mexicane dirijată de Sergio Cardenas, precum și de un spectacol susținut de Compania națională de dans a Institutului de belle-arte. Alături de acestea, în același spectacol inauzurial, figurează și un concert susținut de formația de muzică veche Los tiempos pasados.

● La Moscova și-a făcut debutul un nou colectiv artistic — Studiul tinerilor actori, absolvenți ai școlii de teatru de pe lângă Teatrul Academice de Artă. Prima premieră, primul succes, spectacolul intitulat „Insulta” după nuvele ale scriitorului sovietic Iuri Oleșa. Ideea înființării acestui studio aparține Galinei Volcek, regizor principal la Teatrul „Contemporanul”. După ce a vizionat cîteva spectacole din perioada de studenție a actorilor, ea a propus organizarea unei trupe care să prezinte spectacole în sala mică a Teatrului „Contemporanul”. Numele noului colectiv: „Al doilea contemporan”. În prezent se pregătește punerea în scenă a unei piese noi, „A șaptea muncă a lui Heracles” ce l-a fost oferită de dramaturgul Mihail Roșein. Dezvoltarea pe scară largă a mișcării studiourilor constituie una din particularitățile vieții teatrale actuale a Moscovei. Ele sînt îndrumate atît de regizori tineri, precum și de cei bine cunoscuți cum sînt Oleg Tabakov, Anatoli Vasiliev, Mark Rozovski.

● Dustin Hoffman a împlinit vîrsta de 50 de ani, fiind acum, fără îndoială, unul dintre cei mai importanți actori ai generației sale, creator de școală interpretativă, artist complex dublat de o mare sensibilitate și, în aceeași măsură, de o profundă cunoaștere a textului pe care-l interpretează, semn al unei solide pregătiri culturale. Printre marile sale filme, Graduate, Madam Cowboy (1969), John and Mary, Little Big Man, Strawdogs, President men, Marathon Man, Kramer versus Kramer, Tootsie. Un coleg de generație, Al Pacino, spunea despre Dustin Hoffman: „Este un excelent actor pentru că nu interpretează un rol. El trăiește rolul ca pe propria sa viață. În momentul cînd joacă nu mai are altă viață, alte gînduri, alte trăiri decît acest rol care devine parte din el însuși”.

● În grădina Wanzhu, din partea de vest a orașului Jian, capitala provinciei chineze Shandong, a fost inaugurată Casa memorială Li Kuchan, un maestru în pictura tradițională chineză. Pe o suprafață de 1,2 hectare, această casă memorială cuprinde peste 180 de încăperi răspîndite în 13 clădiri cu trei grădini amenajate în stilurile specifice dinastiilor Yuan, Ming și Qing. Printre cele mai cunoscute lucrări semnate Li Kuchan se află cele intitulate „Floarea de lotus”, „Soimii”, „Orhideea”, „Bambusul” și „În toată vîrsta”, pictură de decorează acum holul central al Marii Săli a Poporului din Beijing.

ACTUAL

TOP 13

SECȚIA ROMÂNĂ

1. MIRCEA BANICIU — Numai tu; 2. KRIPTON — N-ai să afli tot; 3. ROȘU ȘI NEGRU — Să cerem soarelui lumină; 4. DOINA MATEI/MIHAI POCORSCHI — Adu-mi iubirea înapoi; 5. IRIS — Frumusețea ta; 6. CELELALTE CUVINTE — În zori de zi; 7. MARINA SCUPRA — Nu te cred; 8. AURA URZICEANU — Vis peste timp; 9. HOLOGRAF — Cine știe oare; 10. ELENA CRISTEA — Mîine; 11. METROPOL — Conturul iubirii; 12. AUTOSTOP MS — Anii mei; 13. EVO-LUTIV — Drumul spre stele.

SECȚIA STRĂINĂ

1. PET SHOP BOYS — It's a Sin; 2. A-HA — The Living Daylights; 3. MADONNA — Who's That Girl; 4. MICHAEL JACKSON — I Just Can't Stop Loving You; 5. U 2 — I Still Haven't Found...; 6. MEL & KIM — F.L.M.; 7. WHITNEY HOUSTON — I Wanna Dance With Somebody...; 8. DEPECHE MODE — Strange Love; 9. JANET JACKSON — Pleasure Principle; 10. BILLY IDOL — Sweet Sixteen; 11. JOHNNY HATES JAZZ — Shattered Dreams; 12. DESIRELESS — Voyage, Voyage; 13. BOY GEORGE — Sold.

Debut la Secția Română: Marina Scupra intră pentru prima oară în clasamentul nostru, pășind cu dreptul. Cîntecul „Nu te cred”, pe muzică de Dan Constantin și text de Eugen Dumitru, urcă în ediția aceasta patru locuri.

POȘTA TOP: Bogdan Icodin (București) — „The Living Daylights” (locul 2) este muzica pentru un nou film cu agentul 007, James Bond. Rolul principal în acest film îl are Timothy Dalton. Roger Moore a depus armele.

MIRCEA ZANE

ANTOLOGIE DE POEZIE FRANCEZĂ CONTEMPORANĂ

Montpellier, nume cu rezonanțe deosebite în conștiința literară română, dar și în cea franceză: de aici a pornit cea prietenească și deosebită dintr-o prietenie atît de trainică dintre poetul provençal Mistral și bardul de la Mircești, Alecsandri, aici poetul nostru a fost închinat cu marele premiu al gîntei latine („...Latina gîntă e regină / într-ale lumii gînte mari...“) și tot aici, în anii noștri (1976), poezii Theodor Balș și Petre Gholmez ne-au adus primele două premii la aceeași sărbătoare, reluată, a latinității.

Aici, la Montpellier, apare revista trimestrială „Entailles“, editată de asociația literară cu același nume, fiind considerată una dintre cele mai bune publicații franceze de acest gen. Avîndu-l ca director pe Philippe Nadal, iar în consiliul de redacție scriitorii de primă linie — Jean Joubert, Frédéric-Jacques Temple, Didier

Pobel, Jean-Louis Terrade, Yves Berger, Jean-Pierre Otte, Françoise Eschaliere-Achard — publicînd, așadar, multă beletristică — „Entailles“ se constituie, în aceeași măsură, ca un organ de dezbateri teoretică, de reflectare a relațiilor cu literaturile din alte țări — Italia, Suedia, Anglia etc.

Numărul 21 — vara 1986 — este structurat pe poezie, avînd chiar subtitlul: „pour la poésie“. Din bogatul stîmbar, care cuprinde nume de rezonanță nu doar numai din Provence, am ales pentru cititorii noștri cîțiva poeți de marcă; ei, și alții asemeni celor de față, dau tonul în creația lirică din Franța de azi.

Am dori ca grupajul poetic de față să poată fi considerat un semn, „une entaille“ în continuarea acelor relații de ordin spiritual menționate la începutul acestei scurte prefețe.

André Frenaud

Absolvent al Facultății de filosofie și drept din Paris. Prizonier timp de doi ani în lagărul din Brandenburg și apoi luptător în rezistență. Funcționar în administrația publică pînă în 1967.

Cărți (selectiv): „Poeme despre Brandenburg“, „Poeme de sub dușumea“, urmate de „Nunta neagră“, „Nu există paradis“, „Popas în lumină“, „Vrăjitoarea din Roma“, „Regii magi“, „Nimic nu se pierde“.

Asemenea pămîntului, omul

din marele cer de înălțimi care ne este prizonier

Asemenea pămîntului, omul se întoarce asupra lui însuși, în timp ce în interiorul-i o lumină, din întimplare ivită, îl face să recunoască sfera în care s-ar confunda: cer încă întunecat din adîncuri luminîndu-se.

— A-l ajunge pe celălalt spre a se pierde, a dispărea, dar nu a sucumba.

E o împotrivire neseacă cu tresăriri, rupturi, apropieri, ascunzînd și urcînd, egalînd, ritmurile articulîndu-se, teroarea și bucuria confundîndu-se.

De la această sferă la cea care se naște calea e arzătoare; în gura mea cuvintele deslegîndu-se, legîndu-se și astfel în adînc prind rădăcini ritualice invitejiri, stranie măreție a haosului.

(din vol. „Nimic nu se pierde“)

Frédéric-Jacques Temple

Luptător împotriva ocupanților fasciști în Tunisia, Italia, apoi în Franța și Germania cu Prima Armată Franceză. Revine în orașul natal; ziarist în Maroc. În 1951, împreună cu olandezul Henk Breaker, fondează la Montpellier gruparea „La Licorne“. Trainică prietenie cu Blaise Cendrars, Richard Aldington, Henry Miller, Lawrence Durrell și Josepa Delteil.

Cărți (selectiv): „Florile tăcerii“, „Ouale de sare“, „Arborii uriași“, „Un îndelung voiaj“, „Priveliști particulare“ — toate culegeri de poezie — precum și romanele: „Apele moarte“ și „Un amiază indian“. Autor de eseuri și traducător din literaturile engleză și americană.

Vinătoarea fără sfîrșit

Prin vinele pămîntului umblă dumnezeu, prin picioarele-i care sînt rădăcinile infipte în lut și în piatră, urcînd spre coapsele-i, spre vîntrele umede și dulci asemeni unui verde estuar mlăștinos, da prin pămînt umblă, nu prin cerul virginal unde nu a tronat niciodată. De pe un pat de jir îl contemplant prin toți porii ființei, îi ador mîseasma sălbatică risipîndu-se din prezența sa abisală.

Ca pe un ovăz sălbatic îl hărțuiesc
ca pe un zimbru nemuritor
urmărit de armele
al căror ochi mă invită
la vinătoarea fără sfîrșit.

(din „Anotimpuri“)

Jean Joubert

Studii la Sorbona. Studii și cercetări în Anglia și Germania. Profesor de literatură anglo-americană la Universitatea din Montpellier. Poet, prozator, autor al unor volume de povestiri pentru copii.

Cărți (selectiv): „Liniile din palmă“, „Poemele absenței“, „Onirice“, „Anotimpul chemărilor“, „Vinătorul din Sylens“, „Poemele“ (selectie din primele șase cărți) — volum distins cu Premiul Mallarmé — „Cincizeci de picturi pentru un spațiu alb“ — „Cele douăzeci și cinci de ore ale zilei“; romane: „Zăpezile din iulie“, „Pădurea albă“, „Omul de sticlă“ — Premiul Renaudot — „Sfinxul și alte povestiri“ — nuvele.

La fereastră

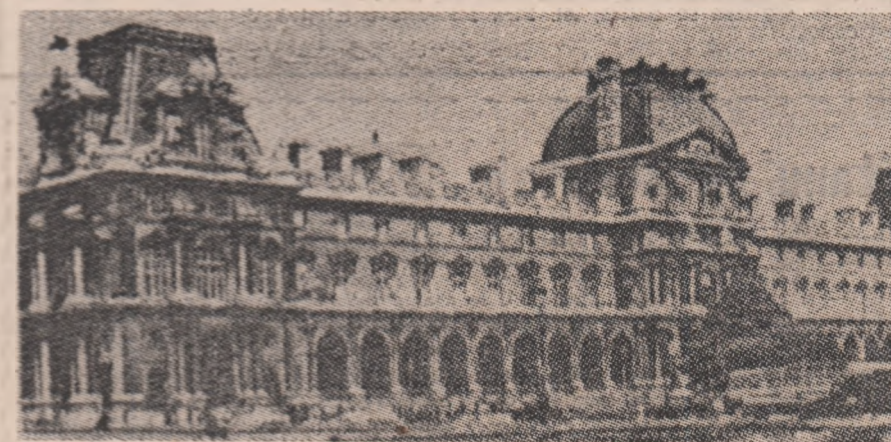
La fereastră o copilă cu o carte grea
pe genunchi citește încet.
Ochi captivi, timpa mascată de
părul negru cîzînd;
Iusta-nlărată i s-o ridicat
iar printre pulpele-i fragede
lumina pătrunde în sus.
Din cînd în cînd gura-i murmură:
„Copilul alunecă în oglindă...“
„Fulgerul izbucnea...“, „Mă iubești?“ —
cuvinte inginate parcă a le învăța.
Peste tăcere s-aude zborul unei muște
iar în umbra bucătănei
o surdă mișcare de tacîmuri.
Lingă zidul cu tencuiala gălbuie
arde singurii o muscată-nflorită,
în timp ce măcelarul (bluză, beretă,
mustăți)

trece încovoiat, purtînd pe umeri
un animal decapitat. E aproape
amiază în Beauce, voră într-un sat,
și vîntul poartă după sine aroma
îmbătătoare a griului.

(din vol. „Cele douăzeci și cinci de ore ale zilei“)

Jacques Reda

Studii Facultatea de drept din Paris. Colaborator la „Cahiers du Sud“ și „La Nouvelle Revue Française“, Consilier literar la Ed. Gallimard.

Cărți (selectiv): „Amin“, „Recitativ“, „Ruinele Parisului“, „În afara zidurilor“, „Larba taluzelor“, „Cea care vine cu pas ușor“, „Jucarea jocului“, „Cartea recunoștințelor“.

Învățăminte ale serii (II)

Sînt sigur că lumea înaintează
cu picioarele mele
Gîndește cu creierul meu, privește prin
ochii mei.
Oare, cit timp mai rămîne-vom împreună?
Și nimeni nu știe cu adevărat care
dintre noi
îl părăsește pe celălalt, cînd această
existență comună
Se sfîrșește fără un acord comun.
Și asta intrucit
Sufletul și aerul îi sînt deja pline
de amărăciune
Cînd, mîrgînd seara cu umbra sa, vede
La fiecare pas cite ceva din lumea
aceasta dispărînd,
Ceva din el alunecînd în apa rece
a timpului,
În vreme ce în spatele ferestrelor
Oamenii trag perdelele, nemulțumiți,
Ca și cînd cineva ar voi să le răpească
acel mister de-a fi alții
Dar ei nu știu, bine-nțeleș, că acel altul
E trecătorul care la un viraj
Dispare, întorcîndu-se nepăsării unui cer
de puritate.

(din vol. „Din Paris și de aiurea“)

Pierre Oster Soussouev

Studii la Louis-le-Grand și la I.E.P. din Paris. Numeroase călătorii în Extremul-Orient, America, U.R.S.S. Consilier literar la Editura du Seuil.

Cărți (selectiv): „Cîmpul în mai“ — (Premiul Fenéon), „Singurătatea luminii“ — (Premiul Max-Jacob), „Numele mereu nou“, „Anul cel mare“, „Zeii“, „Poemul douăzeci și nouă“, — proză: „Practica elogiului“, „Rămas bun lui Leger“.

Morții

...În virtul arborilor, împodobiți cu buchete
de visc,
O stea aprinde reflexe spre zările marine
ale dimineții,
În timp ce eu mă condamn a cerceta
pămîntul

întrebînd iarba neroditoare.
Un astru, care coboară spre noi, pe care
îl vedem revenînd,
Steaua Păstorului... a păstorilor...
Venus cu

coborișuri abisale
Farmec — dincoace de soare —
al arborilor
împetrăți de visc
Ale căror ramuri, asemeni unui gard viu, se
întreș, împletîndu-se.
În ghiocul lumilor, vîietul fluviului.
Versurile

mele se-ncaică
De abis mai înainte ca înaltul cerului
să mă cunoască.
Și iată, marea se arată satului. Ah,
să înșeli
chemarea cailor,
Să le mingii gîtul și plăcîndu-ne
să-i încălecăm
cînd pămîntul naște
Drumuri despărțîndu-se ca și noi...
depărtări,

adîncuri, orașe...
În bolovanii de piatră, în mortarul
zidurilor;
în materia sufletului,
Morții înaintează! Viața nu se oprește. Și
vîntul nu uită
A mă lega prin viclenie, spre plăcerea
frunzelor ce se stîrnesc,
Favorizînd — față de arborii bătrîni
întîlnirea

cu surisul absolut.
Chipul splendorii... e un model.
Un chip există.
Dangătul clopotului mă minunează.
Și mi-e
frică. Se pierde,
Se oprește într-o plenitudine
imperceptibilă.

Se află bogăția,
Bogăția, pacea! Furtuna mă devastează.
(fragment inițial din
„Poemul douăzeci și nouă“)

Didier Pobel

A studiat literale la Lyon. Profesor apoi jurnalist. Colaborator la „Nouvelles Littéraires“, „Le Monde“, „L'Esprit“, „La N.R.F.“. Membru în comitetul de redacție al revistei „Entailles“. Ziarist la Grenoble.

Cărți (selectiv): „Sîngele cuvintelor“, „Eternitatea de cinci minute a fiecărei zile“, „Drum“, „Spre nicăieri“ — premiul „Marie Voronea“.

Exodul

Adeveresc prin onoarea mea și a plapilor
că sînt dintr-o țară ale cărei hotare
au fost fără încetare modificate
de foarfeca
de grădinar a bunicului meu, de care
mă apropiam încet spre a-i auzi pasul
de fier al năvălitorului în drumul
din care
într-o zi am fost tăiat mai deasupra
înălțimii mele
iar acești doi-trei centimetri ce-mi
lipsesc
la miini, aproape de inimă și sub ochi
mă-mpiedică de-a atinge, chiar
întinzîndu-mă,
virtul umbrei mele — tinără țară
cuprînsă-n-exod.

(din „Exodul“)

Prezentare și traducere
de RADU CĂRNECI

Important

În librării reeditări ale unor importante scrieri de prozatori clasici: Mihail Sadoveanu — Țara de dincolo de neagră, Valea frumoasei, Povestile de la Bradul Strimb. Ediție și prefață de Ion Simuț (Editura Dacia); Camil Petrescu — Patul lui Procust. Postfață de Liviu Călin (Editura Cartea Românească); Pavel Dan — Urcan bătrînilor, ediție îngrijită, prefață și cronologie de Sergiu Pavel Dan (Editura Dacia); Damian Stănoiu — Nuvele și romane, ediție și prefață de Ion Nistor (Editura Cartea Românească).

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA:
București, Piața Școlii, Tel. 17
60 (0, 17 60 20). Abonamentele se fac
la oficiile poștale și difuzorii din
întreprinderi și instituții — Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Școlii“ — cîștorii din străinătate se pot
abona prin „ROMPRESFILATELIA“ — Sectorul export-
import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 preslr
București, Calea Grîtului nr. 64-66.